

PROJEKT

Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowa

na lata 2026–2035

Gościnna dla rozwoju

Jerzmanowa, 2025

Spis treści

Spis tabel i plansz	4
Wprowadzenie	5
Struktura dokumentu Strategii	7
Wnioski z diagnozy	8
SFERA SPOŁECZNA	9
1.1 Demografia	9
1.2 Edukacja	10
1.3 Pomoc społeczna	11
1.4 Aktywność społeczna	12
1.5 Oferta czasu wolnego	13
1.6 Opieka zdrowotna	13
Wnioski z badań ankietowych – Sfera społeczna	14
2. Sfera gospodarcza	15
2.1 Przedsiębiorczość	15
2.2 Finanse samorządowe	16
2.3 Rynek pracy i wynagrodzenia	16
Wnioski z badań ankietowych – Sfera gospodarcza	17
Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa	18
3.1 Środowisko przyrodnicze, klimat i tereny zielone	18
3.2 Infrastruktura komunalna i mieszkalnictwo	18
3.3 Transport i mobilność	19
3.4 Dziedzictwo kulturowe i przestrzeń publiczna	19
Wnioski z badań mieszkańców – wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy	19
Wizja rozwoju Gminy Jerzmanowa – perspektywa 2035 r.	21
Sfery strategicznego rozwoju gminy	24
Sfera społeczna	24
Sfera gospodarcza	24
Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa	25
Plany działań	26
Sfera społeczna - cele strategiczne i kierunki działań	28
Sfera gospodarcza - cele strategiczne i kierunki działań	33

Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa –cele strategiczne i kierunki działań	36
Obszary Strategicznej Interwencji.....	42
Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Jerzmanowa	43
OSI: Jerzmanowa – centrum usług i lokalnej aktywności mieszkańców	43
OSI: Jaczów – dom i usługi na wyciągnięcie ręki.....	44
Zgodność OSI gminnego z OSI Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego	46
Strategiczne uzasadnienie wyznaczenia gminnych OSI: Jerzmanowa i Jaczów..	47
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	52
Wprowadzenie	52
Uwarunkowania funkcjonalno - przestrzenne i środowiskowe oraz działania przewidziane do realizacji	53
Uwarunkowania środowiskowe – opis aspektów hydrologicznych, ruchów masowych ziemi, osuwisk oraz susz.....	60
Sieć hydrologiczna.....	60
Zagrożenia suszą	64
Ruchy masowe ziemi i osuwiska	65
Wskazania strategiczne	66
Zalecenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	66
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad ochrony środowiska i zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	67
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	68
Zalecanie i rekomendacje w kierunku zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	69
Zalecanie i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DZ.U. z 2003 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)	72
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.....	72
Zalecanie i rekomendacje w kierunku rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,	73
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	75

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.....	76
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	76
Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	77
System realizacji Strategii.....	78
Zarządzanie realizacją Strategii.....	78
Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii.....	80
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	81
Monitoring i ewaluacja Strategii	81
Procedura prowadzenia sprawozdawczości oraz weryfikacji i oceny postępów w realizacji zamierzeń strategicznych	91
Procedura aktualizacji Strategii	91
Ewaluacja ex-ante.....	92
Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	92
Ramy finansowe i źródła finansowania	92

Spis tabel i plansz

Tabela 1. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) na terenie gminy Jerzmanowa na podstawie Karty Charakterystyk JCWP	61
Tabela 2. Stan Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) na terenie gminy Jerzmanowa.....	63

Plansza 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Jerzmanowa wraz z hierarchią jednostek osadniczych gminy.....	56
Plansza 2. Sieć osadnicza oraz elementy infrastruktury publicznej, komunikacyjnej i technicznej	57
Plansza 3. Aspekty środowiskowe wraz z system powiązań przyrodniczych gminy Jerzmanowa.....	58
Plansza 4. Docelowa struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Jerzmanowa	59
Plansza 5. Stopień zagrożenia suszą według jej typów: atmosferyczna, rolnicza, hydrologiczna oraz hydrogeologiczna	64

Wprowadzenie

Proces opracowania **Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035** rozpoczęto w dniu 23 kwietnia 2025 roku. Prace nad Strategią odbywały się w oparciu o Uchwałę nr XII/85/2025 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 26 marca 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia **Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035** oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Za koordynację prac nad Strategią Rozwoju odpowiedzialny był zespół **Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch** w składzie: Jakub Żywiec, Dagmara Bieńkowska, Viktoriia Orshak, Jagoda Pleskacz, Magdalena Widuch oraz Justyna Szymańska. W procesie strategicznym wykorzystano komplementarne metody analityczne: eksperckie, badawcze (badania społeczne) i partycypacyjne.

Pierwszym etapem opracowania Strategii Rozwoju było przeprowadzenie procesu diagnostycznego obrazującego kondycję Gminy Jerzmanowa w ujęciu:

- społecznym,
- gospodarczym,
- przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym.

W analizie danych zastanych zastosowano podejście dynamiczne i porównawcze. Wnioski z pozyskanych danych zostały wzbogacone o informacje zebrane podczas panelu diagnostycznego (w formule on-line) z osobami odpowiedzialnymi za lokalną politykę rozwoju, co pozwoliło na analizę i ukontekstowanie zebranych danych. Istotnym elementem diagnozy były także wyniki przeprowadzonych badań społecznych wśród mieszkańców Gminy Jerzmanowa (badania ilościowe z wykorzystaniem ankiety on-line wspomaganą ankietą PAPI, w których wzięło udział 235 mieszkańców gminy).

W kolejnym etapie przeprowadzono dwa warsztaty strategiczne, w których uczestniczyli przedstawiciele kluczowych podmiotów i instytucji działających na terenie gminy, m.in. władz samorządowych, pracownicy Urzędu Gminy oraz reprezentanci instytucji publicznych i społecznych. W ten sposób pracowano nad wizją rozwoju gminy, siatką celów dla trzech obszarów strategicznego rozwoju – społecznego, gospodarczego oraz przestrzenno-środowiskowego (cele strategiczne, kierunki działań, proponowane zadania) – a także nad standardami prowadzenia polityk rozwoju.

Jako uzupełnienie warsztatów zastosowano zmodyfikowaną metodę delficką (dodatkowe pytania i zadania kierowane do uczestników warsztatów, bazujące na opracowanym i przesłanym materiale powarsztatowym). Dzięki temu uczestnicy mieli możliwość indywidualnej i odroczonej w czasie analizy, co wspierało cały proces

i pozwalało na dopracowanie istotnych zagadnień. W proces opracowania Strategii włączono także spotkania on-line, podczas których doprecyzowano ostateczne brzmienie celów i kierunków działań, obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz ustalono kluczowe zasady w zakresie kształtowania polityki przestrzennej Gminy Jerzmanowa, istotne dla modelu funkcjonalno-przestrzennego gminy.

Projekt **Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035** został poddany konsultacjom społecznym z mieszkańcami, lokalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi, sąsiednimi gminami oraz z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Ponadto projekt został skierowany do zaopiniowania przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035 jest efektem wspólnej dyskusji przedstawicieli różnych środowisk nad strategicznymi kierunkami rozwoju gminy na najbliższe lata. Uczestnikom prac strategicznych postawiono kluczowe pytania o priorytetowe obszary działań, które przyczynią się do rozwoju gminy i podniesienia jakości życia mieszkańców. Warsztaty strategiczne zapewniły partycypacyjny charakter opracowywania dokumentu.

Niniejsza Strategia porządkuje i komunikuje plany rozwojowe Gminy Jerzmanowa, a zarazem stanowi praktyczny instrument zarządzania lokalnym rozwojem.

Przebieg procesu tworzenia Strategii przedstawia poniższy schemat.

Struktura dokumentu Strategii

Zawartość Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035 uwzględnia wymagania określone w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w:

- ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

Struktura dokumentu odpowiada logice procesu strategicznego i odzwierciedla przebieg prac nad jego opracowaniem, uwzględniając zarówno etap diagnozy, jak i planowania strategicznego, operacyjnego, przestrzennego i wdrożeniowego.

Dokument składa się z pięciu głównych części, korespondujących z kolejnymi etapami procesu:

Część diagnostyczna obejmuje rozdział „Wnioski z diagnozy”, w którym zaprezentowano syntetyczne zestawienia danych diagnostycznych oraz wnioski analityczne dla Gminy Jerzmanowa w trzech kluczowych sferach rozwoju: społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. Diagnoza została przygotowana z wykorzystaniem podejścia dynamicznego i porównawczego oraz uzupełniona o wyniki panelu diagnostycznego z udziałem przedstawicieli instytucji i służb gminnych, a także o główne wnioski z przeprowadzonych badań społecznych wśród mieszkańców. Część ta stanowi nie tylko punkt wyjścia dla dalszych etapów strategii, ale również podstawę do określenia celów i priorytetów rozwojowych gminy.

Część strategiczna zawiera wizję rozwoju Gminy Jerzmanowa do 2035 roku oraz opis trzech podstawowych sfer strategicznego rozwoju gminy: sfery społecznej, sfery gospodarczej oraz zintegrowanej sfery przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. Rozdział ten opiera się na rezultatach warsztatów strategicznych oraz analizach eksperckich, a jego struktura odpowiada spójnemu i logicznemu układowi celów oraz zamierzeń rozwojowych, dostosowanych do uwarunkowań lokalnych.

Część operacyjna zawiera siatkę celów i kierunków działań w postaci planów operacyjnych dla każdej z trzech sfer rozwoju. W tej części wskazano zestaw proponowanych zadań, działań inwestycyjnych i miękkich, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby i cele strategiczne gminy. Część ta pełni funkcję narzędziową, przekładając ujęcie strategiczne na konkretne działania możliwe do wdrożenia w perspektywie objętej Strategią.

Część przestrzenna przedstawia przestrzenny wymiar dokumentu, integrując perspektywę planowania rozwoju terytorialnego z aspektami środowiskowymi, klimatycznymi i funkcjonalnymi. W części tej określono Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym, zaprezentowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz wskazano kierunkowe wytyczne w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Jerzmanowa.

Część wdrożeniowa zawiera opis mechanizmów realizacji Strategii, w tym zasady monitorowania, aktualizacji oraz ewaluacji działań zaplanowanych w dokumencie. Przedstawiono również założenia dotyczące spójności z dokumentami wyższego rzędu oraz sformułowano ogólne wytyczne do tworzenia dokumentów wykonawczych, w szczególności programów sektorowych i planów operacyjnych. Część ta uwzględnia również zasady organizacji współpracy międzyinstytucjonalnej na poziomie lokalnym oraz odnosi się do warunków niezbędnych dla skutecznego wdrażania polityki rozwoju Gminy Jerzmanowa w perspektywie do 2035 roku.

Wnioski z diagnozy

Rozdział prezentuje kluczowe dla strategicznego rozwoju Gminy Jerzmanowa wnioski diagnostyczne, uporządkowane w podziale na trzy główne sfery: społeczną, gospodarczą oraz przestrzenną i klimatyczno-środowiskową. Wnioski zostały opracowane w oparciu o dane ilościowe i jakościowe, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy oraz analizę materiału powarsztatowego wypracowanego z udziałem lokalnych interesariuszy w trakcie spotkań konsultacyjnych.

Analiza danych zastanych została przeprowadzona w układzie dynamicznym i porównawczym, co umożliwi nie tylko ocenę aktualnej sytuacji Gminy Jerzmanowa, lecz także identyfikację kierunków i tempa zmian w czasie. Podstawą opracowania diagnozy były dane pochodzące z ogólnodostępnych źródeł statystycznych, w szczególności z Banku Danych Lokalnych GUS, danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, a także innych oficjalnych rejestrów publicznych.

W analizie porównawczej uwzględniono trzy poziomy odniesienia:

- średnie wartości dla województwa dolnośląskiego,
- średnie wartości dla powiatu głogowskiego,
- oraz cztery gminy referencyjne o podobnym charakterze terytorialnym i funkcjonalnym:

- o Grębocice (powiat polkowicki, woj. dolnośląskie),
- o Pęcław (powiat głogowski, woj. dolnośląskie),
- o Miłkowice (powiat legnicki, woj. dolnośląskie),
- o Radwanice (powiat polkowicki, woj. dolnośląskie).

Zakres czasowy analizy objął lata 2020–2024. W przypadkach, gdy brak było dostępnych danych za rok 2024, wykorzystano dane z lat 2019–2023.

Pełne zestawienie danych statystycznych stanowi osobny dokument, który przedstawia informacje w ujęciu tabelarycznym oraz graficznym (na wykresach). Zgodnie z wymogami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w niniejszym rozdziale zaprezentowano wyłącznie główne wnioski wynikające z przeprowadzonych analiz. Są to wnioski o charakterze strategicznym – odnoszące się do najważniejszych problemów, wyzwań i potencjałów rozwojowych gminy. Oznacza to, że nie odniesiono się wprost do wszystkich analizowanych danych źródłowych, lecz jedynie do tych, które mają istotne znaczenie z punktu widzenia planowania kierunków rozwoju Gminy Jerzmanowa.

Dla każdej z trzech sfer rozwoju przedstawiono zestawienie wniosków diagnostycznych wzbogacone o podsumowanie wyników badań ankietowych zrealizowanych wśród mieszkańców Gminy Jerzmanowa oraz wniosków z warsztatów strategicznych i panelu diagnostycznego. Połączenie danych statystycznych z informacjami płynącymi z badań społecznych i jakościowej analizy danych umożliwiło zestawienie obiektywnych wskaźników z subiektywnymi ocenami, odczuciami i oczekiwaniami lokalnej społeczności. Wyniki badania stanowią cenne źródło wiedzy o postrzeganych problemach, potrzebach i potencjałach rozwojowych wskazywanych przez mieszkańców gminy.

Pełny raport z badania ankietowego został opracowany jako osobny dokument i stanowi załącznik do niniejszej Strategii.

SFERA SPOŁECZNA

1.1 Demografia

- **Wzrost liczby mieszkańców jako efekt suburbanizacji** – dynamiczny przyrost ludności w ostatnich latach wynika przede wszystkim z napływu mieszkańców Głogowa, poszukujących terenów pod budowę domów w dobrze skomunikowanej lokalizacji. Czynnikiem przyciągającym jest zarówno dostępność gruntów mieszkaniowych, jak i dobre połączenia drogowe (w tym trasa S3), umożliwiające szybki dojazd do miejsc pracy i usług.
- **Silne powiązania zawodowe z Głogowem i KGHM** – znaczną część nowych mieszkańców stanowią osoby zatrudnione w zakładach KGHM oraz w powiązanych branżach przemysłowych, a także w instytucjach publicznych

i w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Gmina pełni funkcję zaplecza mieszkaniowego dla ośrodka subregionalnego.

- **Ograniczanie potencjału osiedleńczego** – zasoby terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową są bliskie wyczerpania, a możliwości dalszych podziałów działek są ograniczone. Może to skutkować wyhamowaniem dotychczasowej dynamiki wzrostu liczby mieszkańców.
- **Przyrost naturalny wspierany strukturą wiekową migrantów** – dodatni bilans urodzeń w gminie jest efektem napływu młodych rodzin, co przekłada się na wzrost liczby dzieci i młodzieży. Struktura demograficzna osiedlających się mieszkańców sprzyja utrzymaniu korzystnych proporcji wiekowych.
- **Zaplecze edukacyjne jako czynnik stabilizujący** – dobrze rozwinięta infrastruktura żłobkowa, przedszkolna i szkolna (mniejsze liczebności klas, dostępność miejsc, możliwość korzystania z placówek w Głogowie) stanowi jeden z elementów atrakcyjności gminy dla rodzin z dziećmi, mimo braku specjalnie ukierunkowanej polityki prorodzinnej.
- **Dwuutorowe wyzwania demograficzne** – jednoczesny wzrost liczby dzieci i udziału osób starszych oznacza konieczność planowania usług publicznych w sposób zintegrowany – obejmujący zarówno edukację, jak i opiekę senioralną – aby zachować równowagę w systemie usług społecznych w perspektywie długoterminowej.

1.2 Edukacja

- **Stabilny poziom wyników egzaminów ósmoklasisty** – osiągnięcia uczniów z języka polskiego i matematyki pozostają zbliżone do średnich wojewódzkich, z pojedynczymi wyjątkami pozytywnymi (język polski w 2023 r.) oraz obszarami do poprawy (matematyka w większości lat poniżej średniej wojewódzkiej). Wyróżniają się wyniki z języka angielskiego, które w latach 2021–2023 były jednymi z najwyższych w zestawieniu, co może być pochodną wysokich kompetencji językowych uczniów, ale także pozaszkolnych form wsparcia (np. korepetycji).
- **Małoliczne klasy jako efekt wcześniejszej polityki oświatowej** – liczba uczniów w przeliczeniu na oddział jest najniższa spośród jednostek porównawczych, co wynika z organizowania dwóch małych oddziałów w roczniku. Rozwiązanie to poprawia komfort nauki, ale generuje wysokie koszty funkcjonowania szkół i niekoniecznie przekłada się na wyższą jakość kształcenia.
- **Ograniczona zależność między warunkami nauki a wynikami** – brak wyraźnej korelacji pomiędzy małą liczebnością klas a wynikami egzaminów wskazuje, że jakość nauczania zależy w większym stopniu od innych czynników, w tym od kapitału społeczno-ekonomicznego rodzin. Relatywnie zasobne społeczeństwo gminy sprzyja finansowaniu dodatkowych form edukacji poza szkołą, zwłaszcza w zakresie języków obcych.

- **Znacząca poprawa w wychowaniu przedszkolnym** – w latach 2019–2023 odnotowano jeden z najwyższych wśród jednostek porównawczych wzrostów udziału dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym, co świadczy o zwiększonej dostępności miejsc oraz rosnącej atrakcyjności lokalnej oferty edukacyjnej na poziomie przedszkolnym.
- **Wyzwania w racjonalizacji sieci szkolnej** – w perspektywie najbliższych lat utrzymanie małopiętnych klas może być trudne finansowo, co będzie wymagało zmian w organizacji oddziałów i optymalizacji kosztów, przy jednoczesnym zachowaniu dostępności i jakości oferty edukacyjnej.
- Potencjał do większego angażowania młodzieży w życie gminy poprzez mechanizmy partycypacyjne w szkołach (np. szkolne budżety obywatelskie, wolontariat), co może wzmacniać kompetencje społeczne i poczucie wpływu młodych mieszkańców.

1.3 Pomoc społeczna

- **Znaczący spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej** – w latach 2019–2023 Gmina Jerzmanowa odnotowała jeden z największych spadków liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wśród gmin porównawczych, co może świadczyć o ogólnej poprawie sytuacji dochodowej mieszkańców.
- **Wzrost udziału gospodarstw o dochodach poniżej kryterium** – mimo ogólnego spadku liczby beneficjentów, odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu niskich dochodów wzrósł dwukrotnie. Wskazuje to na narastające problemy dochodowe w części gospodarstw, które wymagają monitorowania, szczególnie w kontekście rosnącej liczby ludności.
- **Relatywnie korzystna sytuacja na tle regionu** – poziom korzystania z pomocy społecznej pozostaje niższy niż średnia powiatowa, jednak w ostatnich latach momentami przekraczał średnią wojewódzką, co sugeruje potrzebę utrzymania działań profilaktycznych i wspierających osoby w trudniejszej sytuacji materialnej.
- W gminie obserwuje się zauważalną tendencję **osiedlania się rodzin z osobami z niepełnosprawnościami**, często przenoszących się z niedostosowanych budynków wielorodzinnych w Głogowie do domów jednorodzinnych w gminie, umożliwiających lepsze dostosowanie warunków mieszkaniowych. Zjawisko to zwiększa zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne i wytnieniowe.
- Przekształcenie GOPS w **CUS** oznacza poszerzenie zakresu działań z doraźnej pomocy społecznej na **szerzej rozumianą politykę społeczną, obejmującą nowe grupy odbiorców oraz szerszy katalog usług wspierających**.

- Funkcjonowanie żłobka w gminie ma istotny wymiar polityki społecznej, umożliwiający wspieranie mieszkańców płacących podatki w gminie oraz rodzin potrzebujących dostępu do opieki dla najmłodszych dzieci; wymaga to doprecyzowania roli tej placówki między funkcją edukacyjną a usługą społeczną.

1.4 Aktywność społeczna

- **Niski wskaźnik liczby organizacji społecznych nie odzwierciedla faktycznej aktywności** – statystyki nie oddają realnej skali działań oddolnych, ponieważ około 80% mieszkańców skupia się w kilku dużych miejscowościach, gdzie działają prężne organizacje, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne i stowarzyszenia sportowe.
- **Silna aktywność w większych sołectwach** – Jerzmanowa, Jaczów i inne większe miejscowości skupiają większość aktywnych społeczników. Część OSP i stowarzyszeń sportowych prowadzi działalność szerszą niż tylko statutowa (np. wydarzenia społeczne, działania integracyjne).
- **Ograniczone możliwości w małych sołectwach** – w 5 najmniejszych sołectwach potencjał do formalnej aktywizacji jest ograniczony z uwagi na niską liczbę mieszkańców. W takich miejscach rolę integrującą pełnią często sołtysi i rady sołeckie.
- **Silne wsparcie instytucjonalne** – Gminne Centrum Kultury realizuje szeroką ofertę kulturalną i integracyjną, także w oparciu o środki z funduszu sołeckiego, uzupełnianą przez bogatą ofertę dostępną w pobliskim Głogowie.
- **Czynniki ograniczające zaangażowanie** – wysoka aktywność zawodowa mieszkańców, w tym kobiet, ogranicza ich możliwości udziału w życiu społecznym w formach wymagających stałego zaangażowania. Gmina nie ma charakteru typowej gminy wiejskiej o przewadze biernych zawodowo mieszkańców.
- **Kluby Seniora i Koła Gospodyń Wiejskich jako filary aktywności** – funkcjonowanie dwóch klubów seniora o wysokiej frekwencji oraz siedmiu Kół Gospodyń Wiejskich stanowi istotny element integracji międzypokoleniowej i utrzymywania więzi społecznych w gminie.
- Organizacje społeczne w gminie mają potencjał do zwiększenia roli w realizacji zadań publicznych, jednak wymagają wsparcia w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, profesjonalizacji działań oraz rozwijania partnerstwa z samorządem.
- **Potrzeba wzmacniania więzi lokalnych i przeciwdziałania konfliktom** poprzez koordynację działań organizacji sołeckich (w tym KGW), wspólne inicjatywy międzysołeckie oraz kreowanie lokalnych liderów.

- **Korzystna struktura demograficzna** sprzyja **aktywizacji młodzieży**; rozwój mechanizmów takich jak Młodzieżowa Rada Gminy, centrum wolontariatu, mini-granty czy wydzielone pule funduszy sołeckich może zwiększać udział młodych mieszkańców w życiu społecznym gminy.

1.5 Oferta czasu wolnego

- **Relatywnie dobra dostępność infrastruktury kultury, ale spadek wskaźników** – liczba bibliotek oraz świetlic i ośrodków kultury w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest wyższa niż średnia powiatowa i wojewódzka, jednak w ostatnich latach odnotowano spadek tych wskaźników, częściowo w wyniku przyrostu liczby ludności.
- **Wysokie nakłady na kulturę powiązane z realizacją inwestycji** – w latach 2019–2023 gmina utrzymywała najwyższe wśród jednostek porównawczych wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Wynika to z realizacji dużych projektów inwestycyjnych (m.in. Stodoła Kultury, nowa świetlica) oraz finansowania zadań związanych z ochroną zabytków.
- **Ograniczona baza lokalowa dla działań kulturalnych** – mimo prowadzonych inwestycji w infrastrukturę, oferta kulturalna jest ograniczona przez niedobór odpowiednich lokali i sal oraz problemy z dopasowaniem godzin zajęć do potrzeb mieszkańców. W efekcie część działań nie cieszy się dużym zainteresowaniem, co stawia wyzwanie w zakresie planowania i efektywnego wykorzystania istniejących zasobów.
- **Pozytywna dynamika rozwoju sportu** – od 2021 r. odnotowano znaczący wzrost nakładów na sport, którego szczyt przypadł na 2022 r. dzięki dużym inwestycjom w infrastrukturę (m.in. Sport Park, inne obiekty sportowe). Bieżące wydatki utrzymują się na stabilnym poziomie, a rosnące wsparcie dla klubów sportowych, w tym rozszerzenie grup wiekowych objętych szkoleniem i stypendiami, przyczynia się do poszerzania oferty sportowej.
- **Utrzymujący się wysoki poziom finansowania sportu** – nawet po spadku wydatków inwestycyjnych w 2023 i 2024 r., nakłady na sport pozostają wielokrotnie wyższe niż przed 2021 r., co świadczy o konsekwentnym rozwoju tej dziedziny.

1.6 Opieka zdrowotna

- **Spadek wydatków na ochronę zdrowia w ujęciu statystycznym** – w latach 2019–2023 odnotowano wyraźny spadek nakładów w przeliczeniu na mieszkańca, przy czym dane te obejmują głównie realizację programów profilaktycznych, a nie pełny zakres kosztów ponoszonych przez gminę na zapewnienie opieki zdrowotnej.
- **Poprawa oferty medycznej w ostatnich latach** – do 2023 r. mieszkańcy mieli ograniczony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (jeden lekarz rodzinny,

brak pediatry i specjalistów). Obecnie, w wynajmowanym przez gminę budynku, działa przychodnia oferująca szerszy zakres usług, w tym opiekę pediatryczną, rehabilitację oraz konsultacje specjalistyczne.

- **Niedostateczna liczba przychodni w relacji do liczby mieszkańców** – w 2023 r. wskaźnik liczby przychodni na 10 tys. mieszkańców był jednym z najniższych wśród jednostek porównawczych, co w przeszłości przekładało się na ograniczoną dostępność lekarzy i wydłużony czas oczekiwania na wizytę.
- **Ograniczona dostępność usług farmaceutycznych** – liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę jest w Jerzmanowej wyższa niż w gminach referencyjnych, powiecie i województwie, a w ostatnich latach była najwyższa w analizowanym zestawieniu. Wskazuje to na potrzebę poprawy dostępności usług farmaceutycznych, szczególnie w kontekście rosnącej liczby mieszkańców.
- **Wyzwanie w zapewnieniu równomiernego dostępu do świadczeń zdrowotnych** – dotyczy to zwłaszcza mieszkańców sołectw oddalonych od ośrodka zdrowia oraz osób starszych, dla których dostępność komunikacyjna do placówek medycznych ma kluczowe znaczenie.

Wnioski z badań ankietowych – Sfera społeczna

- **Wysoka ocena jakości życia w gminie z zauważalnymi różnicami między miejscowościami** – większość mieszkańców postrzega gminę jako dobre lub bardzo dobre miejsce do życia, jednak w niektórych sołectwach (np. Jaczów) częściej pojawiają się oceny krytyczne, co sugeruje potrzebę bardziej zróżnicowanego podejścia do planowania działań społecznych.
- **Poczucie bezpieczeństwa i spokojny charakter gminy to wyraźny atut** – mieszkańcy deklarują, że czują się bezpiecznie w przestrzeni publicznej, także po zmroku, a klimat „spokojnej gminy” stanowi jeden z czynników przyciągających nowych mieszkańców.
- **Edukacja oceniana pozytywnie, ale z dużą grupą mieszkańców bez zdania** – dobre opinie o szkołach i przedszkolach współtłumnieją z wysokim odsetkiem osób, które nie korzystają z oferty oświatowej i nie formułują opinii. Wskazuje to na potrzebę lepszego informowania o działaniach i osiągnięciach placówek.
- **Oferta kulturalna i sportowa oceniana nierównomiernie** – część mieszkańców ją docenia, inni zwracają uwagę na monotonię wydarzeń, niewielkie zróżnicowanie oferty oraz ograniczoną dostępność świetlic i przestrzeni do spotkań w dogodnych godzinach.
- **Opieka zdrowotna jako obszar wymagający pilnej poprawy** – najgłębiej oceniana spośród usług społecznych, z licznymi wskazaniem na utrudniony dostęp do lekarzy i długie oczekiwanie na wizytę. Mieszkańcy podkreślają konieczność poszerzenia oferty medycznej w gminie.

- **Najczęściej wskazywane problemy społeczne** obejmują: ograniczoną ofertę czasu wolnego, niską identyfikację mieszkańców z gminą i trudności w integracji nowych mieszkańców, niewystarczającą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, trudności w dostępie do opieki zdrowotnej oraz brak kompleksowej oferty dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- **Różnice w postrzeganiu problemów między miejscowościami** – w większych sołectwach akcentowane są braki w ofercie rekreacji i sportu, w mniejszych – brak integracji i wspólnych inicjatyw. To wymaga różnicowania działań w zależności od skali i struktury społecznej danego sołectwa.
- **Relacje społeczne wymagają wzmocnienia** – niski poziom zaufania między mieszkańcami, napięciach między „nowymi” a „starymi” mieszkańcami oraz niewystarczająca integracja środowiska lokalnego.
- **Priorytety społeczne** – lepsza komunikacja samorządu z mieszkańcami, integracja społeczności lokalnej oraz rozwój usług opiekuńczych i senioralnych – znalazły się dopiero w drugiej części hierarchii potrzeb mieszkańców, ustępując miejsca inwestycjom infrastrukturalnym.

2. Sfera gospodarcza

2.1 Przedsiębiorczość

- **Umiarkowane nasycenie gospodarki działalnością gospodarczą** – liczba firm na 1000 mieszkańców w gminie rośnie, jednak pozostaje niższa niż w jednostkach porównawczych i wyraźnie odbiega od średniej wojewódzkiej.
- **Wysoka dynamika wzrostu ogólnej liczby podmiotów** – w latach 2019–2023 gmina należała do jednostek o największym tempie przyrostu firm, jednak intensywność przedsiębiorczości per capita zwiększa się wolniej z uwagi na szybki wzrost liczby ludności.
- **Stosunkowo stabilna pozycja przedsiębiorczości indywidualnej** – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców utrzymuje się powyżej średniej powiatowej, choć tempo wzrostu jest umiarkowane i wskazuje raczej na dobry poziom wyjściowy niż na dynamiczny rozwój.
- **Struktura gospodarki typowa dla gmin podmiejskich** – dominują firmy handlowe i budowlane, przy umiarkowanej dywersyfikacji działalności. Udział usług profesjonalnych jest procentowo wysoki, ale liczbowo marginalny, co potwierdza brak silnego zaplecza innowacyjnego.
- **Grunty popegeerowskie (KOWR)** – na terenie gminy znajdują się działki wraz z zabudowaniami, które obecnie są niewykorzystane. Stanowią one

potencjalny zasób do przejścia i przekształceń w kierunku funkcji społecznych (np. budownictwo społeczne, mieszkania komunalne), a w dalszej perspektywie – pod działalność gospodarczą. Ich zagospodarowanie wymaga przekształceń własnościowych jednak oraz działań planistycznych i inwestycyjnych.

- **Strefa inwestycyjna przy trasie S3** – lokalizacja gminy przy ważnym szlaku komunikacyjnym stanowi istotny atut inwestycyjny. Rozwój strefy wymaga równoległej poprawy dostępności transportowej oraz uzbrojenia terenów.
- **Tereny inwestycyjne gminy** – obszary w Gaikach, Potoczku i Zofiówce (ok. 3,5 ha) stanowią potencjalne zaplecze pod rozwój działalności gospodarczej, jednak niezbędne są nakłady na infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.
- **Rolnictwo** – na terenie gminy funkcjonują duże gospodarstwa rolne, jednak brak lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego ogranicza możliwości rozwoju sektora rolnego. Potencjał w zakresie agroturystyki jest niewielki ze względu na ograniczoną atrakcyjność środowiskową i silną konkurencję sąsiednich gmin o charakterze turystycznym.

2.2 Finanse samorządowe

- **Wysoki poziom wpływów z podatku PIT** – gmina utrzymuje jedno z najwyższych w regionie dochodów z tego źródła, co świadczy o dobrej sytuacji dochodowej mieszkańców.
- **Niskie wpływy z podatku CIT** – pomimo dużej dynamiki wzrostu, dochody z CIT w przeliczeniu na mieszkańca są najniższe wśród jednostek porównawczych, co wskazuje na brak większych firm odprowadzających podatek dochodowy od osób prawnych na terenie gminy.

2.3 Rynek pracy i wynagrodzenia

- **Niski i stabilny poziom bezrobocia** – w 2023 r. wskaźnik wyniósł 3,0% osób w wieku produkcyjnym, co jest jednym z najniższych poziomów w regionie i wskazuje na zdrowy, dynamiczny rynek pracy.
- **Poprawa struktury demograficznej bezrobocia** – zmniejszył się udział kobiet oraz osób powyżej 50. roku życia wśród zarejestrowanych bezrobotnych, co świadczy o skuteczniejszej aktywizacji zawodowej tych grup.
- **Ponadprzeciętnie wysokie wynagrodzenia mieszkańców** – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Jerzmanowej (16,5 tys. zł) znacząco przewyższa średnie wojewódzkie i krajowe, co odzwierciedla zatrudnienie mieszkańców w dużych zakładach przemysłowych w Głogowie, a nie rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

- **Wysokie dochody mieszkańców** zapewniają stabilność i siłę nabywczą, jednak ograniczają presję na zakładanie nowych firm na miejscu, wzmacniając funkcję Jerzmanowej jako gminy mieszkaniowej i zaplecza kadrowego dla dużych pracodawców w sąsiednim ośrodku.

Wnioski z badań ankietowych – Sfera gospodarcza

- Potrzeba dywersyfikacji gospodarki jest wyraźnie dostrzegana przez mieszkańców – gmina powinna stopniowo uniezależniać się od sektora górniczo-hutniczego, co postrzegane jest jako kluczowy kierunek rozwoju.
- Dostępność usług komercyjnych uznawana jest za niewystarczającą – mieszkańcy wskazują, że oferta sklepów, punktów usługowych czy gastronomicznych nie w pełni odpowiada na codzienne potrzeby, co wymusza korzystanie z zaplecza Głogowa.
- Dostęp do dobrze płatnej pracy oceniany jest niejednoznacznie – część mieszkańców dostrzega takie możliwości w gminie i jej otoczeniu, ale znaczna grupa wskazuje na ograniczenia, co wzmacnia obraz gminy jako miejsca zamieszkania, a nie ośrodka zatrudnienia.
- Transport publiczny nie spełnia oczekiwań mieszkańców w zakresie mobilności pracowniczej – system przewozów nie jest wystarczająco dostosowany do potrzeb osób dojeżdżających do pracy, co ogranicza atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania i zatrudnienia.
- Sposób wykorzystania zasobów finansowych gminy oceniany jest krytycznie – wielu mieszkańców ma poczucie, że środki nie są w pełni efektywnie przeznaczane na rozwój i inwestycje infrastrukturalne.
- Atrakcyjność gminy jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej oceniana jest niejednoznacznie – pozytywne opinie nieznacznie przeważają nad negatywnymi, lecz największa grupa mieszkańców nie ma w tej sprawie zdania, co wskazuje na niski poziom doświadczenia lub zainteresowania w tym obszarze.
- Nierównomierny rozwój terytorialny gminy stanowi istotny problem – inwestycje koncentrują się w Jerzmanowej i Jaczowie, podczas gdy mniejsze sołectwa czują się marginalizowane i pomijane w procesach rozwojowych.
- Mieszkańcy akcentują potrzebę rozwoju alternatywnych miejsc pracy i usług – obecnie gospodarka lokalna pozostaje zbyt silnie powiązana z jednym sektorem, a możliwości zatrudnienia w innych branżach są ograniczone.
- Niespójne planowanie przestrzenne wskazywane jest jako bariera – szczególnie w dynamicznie rozwijających się sołectwach pojawiają się obawy o brak adekwatnej infrastruktury i nieprzystosowanie dokumentów planistycznych do tempa urbanizacji.

- Promocja gminy i wsparcie dla małych przedsiębiorstw oceniane są jako niewystarczające – mieszkańcy oczekują skuteczniejszych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości lokalnej i podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej.
- Wśród priorytetów rozwojowych o znaczeniu gospodarczym mieszkańcy szczególnie wysoko lokują kwestie infrastruktury transportowej – poprawę jakości dróg i rozwój komunikacji publicznej – co podkreśla znaczenie sprawnej mobilności pracowniczej oraz powiązań z Głogowem dla funkcjonowania lokalnego rynku pracy i atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Rozwój terenów inwestycyjnych i przyciąganie nowych firm znalazł się w środku hierarchii, z silniejszym poparciem w głównych ośrodkach i wśród osób z wyższym wykształceniem, co wskazuje na potrzebę tworzenia warunków do lokowania większych inwestycji. Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości i usług znalazło się niżej, częściej wskazywane w mniejszych sołectwach, co sygnalizuje konieczność równoległego wzmacniania podstawowego zaplecza usługowego w obszarach peryferyjnych.

Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa

3.1 Środowisko przyrodnicze, klimat i tereny zielone

- **Wysoki udział lasów przy niedostatku terenów zieleni urządzonej** – gmina charakteryzuje się znacznym udziałem powierzchni leśnych (ok. 27%), co sprzyja zachowaniu równowagi ekologicznej i ma potencjał rekreacyjny. Jednocześnie bardzo niski udział terenów zieleni urządzonej (parki, skwery, zieleń osiedlowa) ogranicza dostęp mieszkańców do uporządkowanych przestrzeni rekreacyjnych w bezpośrednim otoczeniu miejsc zamieszkania.
- **Poprawiająca się jakość powietrza przy utrzymującym się problemie zanieczyszczeń punktowych i emisji niskiej** – emisja pyłów przemysłowych w powiecie głogowskim spada, osiągając w 2023 roku poziom zbliżony do średniej krajowej, jednak w gminie wciąż odczuwalne są problemy związane z paleniem odpadów i paliwem niskiej jakości w gospodarstwach domowych, co negatywnie wpływa na komfort życia i postrzeganie środowiska.

3.2 Infrastruktura komunalna i mieszkalnictwo

- **Bardzo wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną** – gmina utrzymuje niemal pełne nasycenie siecią wodociągową i kanalizacyjną oraz wysoki odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię. To istotny atut jakości życia i atrakcyjności inwestycyjnej, choć jednocześnie wyzwaniem pozostaje modernizacja starzejących się fragmentów sieci i brak własnych źródeł wody.

- **Postęp w gospodarce odpadami, ale rosnące wyzwania systemowe** – wskaźnik selektywnej zbiórki odpadów znacząco wzrósł i należy do najlepszych w regionie. Nadal jednak występują problemy związane z dzikimi wysypiskami, potrzebą uruchomienia punktu selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK) oraz dyskusją nad zmianą systemu odbioru odpadów, co rodzi obawy społeczne i ryzyko wzrostu kosztów.
- **Dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego przy deficycie zasobu społecznego** – w ostatnich latach gmina notowała najwyższą w regionie dynamikę wzrostu liczby mieszkańców i jedno z najwyższych wskaźników nowych budynków oddanych do użytkowania. Kontrastuje z tym bardzo niski poziom mieszkań komunalnych, co ogranicza możliwość reagowania na potrzeby społeczne i lokacyjne.
- **Pełne pokrycie planami miejscowymi jako przewaga w zarządzaniu przestrzenią** – osiągnięcie 100% pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowi istotny atut, zapewniający większą przewidywalność dla inwestorów i możliwość lepszego kontrolowania ładu przestrzennego w warunkach intensywnego rozwoju osiedleńczego.

3.3 Transport i mobilność

- **Relatywnie dobra dostępność transportu zbiorowego, ale potrzeba rozwoju mobilności alternatywnej** – gmina utrzymuje wysoki wskaźnik dostępności przystanków i rozbudowaną siatkę połączeń z Głogowem i Polkowicami, co sprzyja powiązaniom funkcjonalnym. Jednocześnie wyzwaniem jest brak infrastruktury rowerowej w odpowiednim standardzie, która mogłaby pełnić funkcję zarówno komunikacyjną, jak i rekreacyjną, odpowiadając na rosnące potrzeby mieszkańców i trendy ekologiczne.

3.4 Dziedzictwo kulturowe i przestrzeń publiczna

- **Znaczący potencjał dziedzictwa kulturowego przy konieczności decyzji co do jego przyszłego wykorzystania** – na terenie gminy znajduje się 20 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Szczególnego rozstrzygnięcia wymaga przyszłość pałacu i zespołu parkowego w Jerzmanowej, które mogą stać się kluczowym centrum społecznym i kulturowym gminy.

Wnioski z badań mieszkańców – wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy

- Estetyka i organizacja przestrzeni w Gminie Jerzmanowa oceniana jest przez mieszkańców relatywnie korzystnie – ponad połowa respondentów pozytywnie oceniła zadbanie, rozplanowanie i estetykę gminy. Może to świadczyć o skuteczności dotychczasowych działań w zakresie ładu przestrzennego i zagospodarowania wizualnego.

- Nowe oraz istniejące przestrzenie publiczne oceniono umiarkowanie pozytywnie – przeważały opinie korzystne, choć istotna część mieszkańców wyrażała także niezadowolenie, co wskazuje na potencjał do dalszych działań rewitalizacyjnych i poprawy jakości wspólnych przestrzeni w wybranych lokalizacjach.
- Dostęp do terenów zielonych został oceniony pozytywnie przez około połowę respondentów, przy jednoczesnym znaczącym udziale głosów krytycznych, co może sugerować nierównomierne rozmieszczenie zieleni rekreacyjnej w różnych częściach gminy i potrzebę interwencji w konkretnych lokalizacjach.
- Mobilność piesza i rowerowa w gminie oceniana jest wyraźnie krytycznie – mniej niż 40% mieszkańców uznaje ją za łatwą i bezpieczną, a blisko połowa wystawiła oceny negatywne. Niska dostępność chodników i ścieżek rowerowych oraz ograniczenia infrastrukturalne istotnie wpływają na komfort i bezpieczeństwo niechronionych uczestników ruchu.
- Najgorzej ocenianym aspektem środowiskowo-przestrzennym pozostaje jakość środowiska – większość mieszkańców negatywnie ocenia działanie systemu selektywnej zbiórki odpadów i stan powietrza, co może świadczyć zarówno o rzeczywistych deficytach ekologicznych, jak i rosnącej świadomości mieszkańców w tym zakresie.
- Niedostateczna infrastruktura piesza i rowerowa została wskazana przez mieszkańców jako kluczowy problem przestrzenny, znajdując jednocześnie potwierdzenie w hierarchii najważniejszych priorytetów rozwojowych gminy. Brak chodników i tras rowerowych między miejscowościami, a także zły stan techniczny już istniejących ciągów komunikacyjnych to jedna z najczęściej sygnalizowanych barier funkcjonalnych. Postulaty inwestycyjne w tym zakresie uzyskały zdecydowanie najwyższe poparcie wśród mieszkańców, co świadczy o ich powszechnym charakterze i potrzebie nadania im najwyższego priorytetu w planowaniu rozwoju.
- Problemy związane z jakością i dostępnością lokalnych dróg są istotnym utrudnieniem dla mieszkańców, szczególnie w dynamicznie rozwijających się sołectwach. Zwracano uwagę na złe nawierzchnie, brak oświetlenia czy problemy z własnością gruntów pod infrastrukturę drogową. Oczekiwania związane z modernizacją dróg oraz poprawą ich standardu znalazły odzwierciedlenie w jednej z najczęściej wskazywanych grup priorytetów, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, a także w sołectwach o intensywnym rozwoju zabudowy mieszkaniowej.
- Niska jakość transportu publicznego, w tym ograniczony dostęp do połączeń z Głogowem i innymi miejscowościami, jest jednym z głównych problemów funkcjonalnych w ocenie mieszkańców. Niedostateczna liczba kursów, brak dostosowania godzin odjazdów do potrzeb mieszkańców oraz niska jakość taboru to najczęściej sygnalizowane bariery. Jednocześnie rozwój komunikacji publicznej został uznany za jeden z najważniejszych kierunków inwestycyjnych

- szczególnie przez osoby starsze, kobiety oraz mieszkańców mniejszych miejscowości, co wskazuje na jego znaczenie dla inkluzyjności społecznej.
- Estetyka przestrzeni publicznych, dostępność terenów zielonych oraz jakość miejsc wypoczynku zostały ocenione umiarkowanie pozytywnie, z wyraźnymi różnicami przestrzennymi. W niektórych miejscowościach wskazywano na brak parków, skwerów czy odpowiedniego wyposażenia przestrzeni publicznych (ławki, kosze, oświetlenie). Tego typu potrzeby znalazły odzwierciedlenie w postulatach rozwojowych – szczególnie w miejscowościach, które w mniejszym stopniu korzystały dotychczas z inwestycji w przestrzeń wspólną. Potwierdza to konieczność planowania działań równoważących rozwój infrastruktury społecznej w całej gminie.
- Problemy środowiskowe – takie jak jakość powietrza czy gospodarowanie odpadami – są szczególnie istotne w niektórych częściach gminy i zostały wyraźnie zaakcentowane w deklaracjach priorytetów. Choć nie były wskazywane równie często jak kwestie infrastrukturalne, to w niektórych miejscowościach (np. w Jerzmanowej) uzyskały wyjątkowo wysoką rangę. Mieszkańcy oczekują zarówno działań technicznych – takich jak wymiana źródeł ogrzewania czy rozwój punktów selektywnej zbiórki odpadów – jak i większego nacisku na edukację ekologiczną i adaptację do zmian klimatu.

Wizja rozwoju Gminy Jerzmanowa – perspektywa 2035 r.

Planowanie działań strategicznych zawsze powinno zaczynać się od odpowiedzi na fundamentalne pytania: **Dokąd zmierzamy? Co chcemy wspólnie osiągnąć? Jakiej gminy pragniemy w przyszłości?** To właśnie te pytania prowadzą nas do sformułowania wizji – wyobrażenia pożądanego stanu rzeczy, który będzie efektem świadomego i długofalowego działania całej wspólnoty lokalnej.

Wizja to ambitny, ale realistyczny obraz przyszłości Gminy Jerzmanowa – kierunek, w którym chcemy się rozwijać jako samorząd i społeczność. Określa główną aspirację rozwojową gminy, wskazuje, jakie wartości są dla nas istotne oraz co wspólnie uznajemy za cel wart osiągnięcia.

Podczas warsztatów strategicznych, prowadzonych z udziałem przedstawicieli lokalnych instytucji, samorządu, partnerów społecznych oraz mieszkańców, poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakiej gminy chcemy?
- Jaka ma być Gmina Jerzmanowa za kilka, a jaka w 2035 roku?
- Jaka jest główna aspiracja rozwojowa dla Gminy Jerzmanowa?
- Do czego powinniśmy wspólnie dążyć?

W wyniku tych prac powstał zapis wizji rozwoju – **kierunkowe wyobrażenie przyszłości**, które łączy marzenia z rzeczywistymi możliwościami działania. Wizja Gminy Jerzmanowa stanowi punkt odniesienia dla wszystkich elementów strategii – wyznacza ramy celów, kierunków działań oraz konkretnych projektów, których realizacja umożliwi stopniowe urzeczywistnianie przyjętych założeń. To „**pomysł na gminę**”, który – krok po kroku – może być wcielany w życie dzięki zaangażowaniu mieszkańców, samorządu i partnerów lokalnych.

Gmina Jerzmanowa w 2035 roku to zintegrowana wspólnota aktywnych mieszkańców, która czerpiąc z lokalnych zasobów, tworzy bezpieczne, odporne, nowoczesne i zielone miejsce do życia.

To gmina, która:

- **rozwija odporność w wielu wymiarach** – wzmacnia zdolność do reagowania i adaptacji wobec zmian klimatycznych, kryzysów infrastrukturalnych i społecznych. Dąży do niezależności energetycznej i wodnej, opartej na lokalnych zasobach i bezpiecznych ujęciach. Dbą o dobrostan mieszkańców – ich zdrowie psychiczne i fizyczne, poczucie bezpieczeństwa, dobre relacje społeczne i stabilne warunki życia. Bezpieczeństwo to nie tylko infrastruktura – to również relacje, zaufanie i stabilność wspólnoty;
- **realizuje zieloną transformację** – inwestuje w odnawialne źródła energii, retencję wody, bioróżnorodność i adaptację do zmian klimatu. Rozwój odbywa się z poszanowaniem środowiska i z myślą o przyszłych pokoleniach;
- **tworzy warunki i przestrzeń do działania:**
 - **wspiera przedsiębiorczość** – zachęca do podejmowania lokalnej aktywności gospodarczej, buduje infrastrukturę i otoczenie sprzyjające rozwojowi firm, rolnictwa i usług. Oferuje wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców, także początkujących oraz promuje różnorodność gospodarczą gminy;
 - **wzmacnia aktywność i oddolność** – tworzy przestrzeń dla działań lokalnych liderów, organizacji społecznych, grup nieformalnych i indywidualnych inicjatyw, a także instytucji publicznych, które wspierają

wspólnotowe życie mieszkańców – od kultury i edukacji po opiekę i integrację społeczną;

- **łączy ludzi, a nie dzieli** – przełamuje bariery między „nowymi” a „starymi” mieszkańcami, między sołectwami i pokoleniami, wspierając codzienną współpracę, tworząc trwałe więzi sąsiedzkie oraz rozwijając infrastrukturę, która faktycznie integruje – ścieżki rowerowe, chodniki i drogi łączące wszystkie części gminy, świetlice tętniące życiem i miejsca spotkań rówieśniczych i międzypokoleniowych;
- **rozwija się w sposób zrównoważony** – docenia potencjał każdego sołectwa i wspiera jego rozwój w zgodzie z lokalnymi możliwościami i oczekiwaniami mieszkańców. Działania planowane są proporcjonalnie do skali i charakteru miejscowości – z uwzględnieniem ich funkcji, liczby ludności i zasobów przestrzennych. Dzięki temu każda część gminy, niezależnie od wielkości, może realizować swój potencjał i mieć wpływ na wspólną przyszłość;
- **w szkołach wspiera dzieci i młodzież** – uczy empatii, samodzielności i wiary w siebie. Tworzy bezpieczne miejsca, z pomocą psychologiczną i edukacją obywatelską, które przygotowują do życia w dynamicznie zmieniającym się świecie;
- **stawia na nowoczesność z ludzką twarzą** – usługi publiczne są dostępne, oparte na otwartych danych i inteligentnych systemach, ale zawsze bliskie potrzebom ludzi;
- **daje przestrzeń i wytnienie** – docenia swoje położenie i krajobraz – lasy, pola, doliny – oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne. Ceni spokój codziennego życia, które nie musi być szybkie, by było dobre. Tworzy warunki do życia blisko natury – z dostępem do zieleni, ciszy, prostoty i śladami przeszłości w zasięgu ręki.

Jerzmanowa to gmina, w której aspiracje mieszkańców stają się rzeczywistością – bo wspólnota ludzi gotowych dać coś z siebie, potrafi osiągnąć więcej niż można zdziałać w pojedynkę. **To nasz dom – bezpieczny, otwarty i pełen energii** – nie przez wielopokoleniową historię, ale przez wybór i decyzję, że właśnie tu chcemy mieszkać, rozwijać się i być razem.

Sfery strategicznego rozwoju gminy

Sfera społeczna

Opiera się na czterech wzajemnie powiązanych filarach:

- rozwoju przyjaznej i solidarnej polityki senioralnej,
- wzmacnianiu sprawczości i uczestnictwa młodych mieszkańców,
- integracji społecznej oraz budowaniu silnej wspólnoty lokalnej,
- oraz zapewnieniu wysokiej jakości usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych.

Działania w tej sferze odpowiadają na kluczowe wyzwania związane z demografią, jakością życia i aktywnością społeczną mieszkańców. Strategia zakłada rozwój oferty skierowanej do osób starszych – obejmującej zarówno usługi opiekuńcze, jak i działania integracyjne, edukacyjne i transportowe – przy jednoczesnym tworzeniu warunków do rozwoju, samorządności i zaangażowania młodzieży w życie gminy.

Ważnym komponentem jest wzmacnianie więzi społecznych i lokalnej tożsamości poprzez rozwój wydarzeń integracyjnych, wspieranie aktywności oddolnej, tworzenie przestrzeni do spotkań i wspólnego działania oraz rozwój organizacji pozarządowych i lokalnych liderów.

Szczególny nacisk położono na nowoczesne i partycypacyjne podejście do usług publicznych, w tym rozwój e-administracji, dostęp do specjalistycznego wsparcia dla dzieci i rodzin, poszerzenie oferty opieki wytchnieniowej, a także działania promujące zdrowie psychiczne, aktywność fizyczną i uczestnictwo w kulturze.

Wszystkie działania projektowane są z myślą o dostępności, międzypokoleniowej integracji i realnym odpowiadaniu na potrzeby społeczności Gminy Jerzmanowa.

Sfera gospodarcza

Strategiczne działania w sferze gospodarczej koncentrują się na stymulowaniu lokalnej aktywności ekonomicznej, tworzeniu przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz budowaniu długofalowej stabilności finansowej gminy. U podstaw przyjętego podejścia leżą trzy uzupełniające się komponenty:

- rozwój i promocja oferty inwestycyjnej Gminy Jerzmanowa,
- wzmacnianie potencjału lokalnych przedsiębiorców,
- oraz wspieranie kultury przedsiębiorczości – ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży.

Z myślą o inwestorach Gmina planuje szereg działań ukierunkowanych na przygotowanie i promocję terenów inwestycyjnych – zarówno publicznych, jak i prywatnych – oraz ich pełniejsze wykorzystanie poprzez ujęcie w dokumentach

planistycznych. Równocześnie rozwijane będą narzędzia informacyjne i marketingowe, które pozwolą w atrakcyjny sposób przedstawić potencjał gospodarczy gminy oraz przyciągać inwestorów z wybranych sektorów.

Drugim ważnym obszarem jest wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości – poprzez wprowadzanie zachęt podatkowych, tworzenie punktów doradczych i sieci współpracy, a także organizację szkoleń i wydarzeń wspierających rozwój mikro i małych firm. Gmina stawia na tworzenie środowiska sprzyjającego prowadzeniu działalności gospodarczej – elastycznego, otwartego i odpowiadającego na potrzeby lokalnych przedsiębiorców.

Równolegle prowadzone będą działania ukierunkowane na budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców – szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Edukacja ekonomiczna, programy grantowe oraz organizacja praktyk i pracy wakacyjnej mają na celu kształtowanie kompetencji przyszłych liderów lokalnej gospodarki.

Wszystkie planowane działania są podporządkowane dążeniu do zwiększenia samodzielności finansowej gminy, utrzymania konkurencyjności gospodarczej oraz wzmocnienia wewnętrznego potencjału rozwojowego w oparciu o zasoby lokalne.

Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa

Jakość przestrzeni oraz środowiska naturalnego w bezpośredni sposób wpływa na komfort życia mieszkańców, atrakcyjność gminy oraz jej zdolność do reagowania na wyzwania przyszłości. Dlatego działania w tej sferze skupiają się na trzech wzajemnie powiązanych obszarach: mobilności, środowiska i rozwoju infrastruktury publicznej.

W obszarze mobilności planowany jest rozwój spójnej sieci tras pieszo-rowerowych, modernizacja układu drogowego oraz działania promujące aktywny i bezpieczny transport – zarówno codzienny, jak i rekreacyjny. Równolegle poprawiana będzie dostępność transportu publicznego, szczególnie z myślą o młodzieży i seniorach.

W zakresie środowiska gmina stawia na efektywną gospodarkę odpadami, promocję zachowań proekologicznych oraz estetyzację przestrzeni. Wprowadzane będą nowoczesne rozwiązania w zakresie selektywnej zbiórki odpadów, wspieranie kompostowania i likwidacja dzikich wysypisk, a także działania edukacyjne i mikrogranty dla lokalnych inicjatyw.

Trzeci komponent obejmuje adaptację do zmian klimatu – poprzez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, mikroretencję, poprawę efektywności energetycznej i wykorzystanie OZE. Planowane są również inwestycje w przestrzeń publiczną i infrastrukturę społeczną, odpowiadające na zmieniające się potrzeby mieszkańców, w tym młodzieży, rodzin i osób starszych.

Zintegrowane podejście w tej sferze łączy troskę o środowisko, estetykę, funkcjonalność przestrzeni i odporność na zmiany klimatu – tworząc spójne warunki dla zrównoważonego rozwoju Gminy Jerzmanowa.

Plany działań

W ramach rozdziału przedstawiono plany działań dla każdego z trzech obszarów strategicznego rozwoju gminy Jerzmanowa.

Plan działania dla każdego z obszarów strategicznego rozwoju obejmuje dwa poziomy:

1. Poziom celów strategicznych (zwanych inaczej celami kierunkowymi, odpowiadających na pytanie: *po co to robimy?*);
2. Poziom kierunków działań (zwanych inaczej celami operacyjnymi, wskazujących na sposoby realizacji – odpowiadających na pytanie: *jak to robimy?*);
 - Poziom proponowanych zadań (odpowiadających na pytanie: *co konkretnie robimy?*).

Taki układ umożliwia przejrzystą prezentację logiki interwencji – od celów strategicznych po proponowane działania/zadania – i stanowi podstawę do wdrażania Strategii.

SFERA	CEL STRATEGICZNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
SPOŁECZNA	1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych	1.1 Rozwijanie narzędzi komunikacji i partycypacji społecznej 1.2 Rozwijanie nowoczesnych i przyjaznych form kontaktu mieszkańców z administracją 1.3 Nowoczesne podejście do świadczenia i zarządzania usługami społecznymi 1.4 Rozwijanie edukacji odpowiadającej na wyzwania współczesnego świata 1.5 Rozwój oferty spędzania czasu wolnego odpowiadającej na potrzeby mieszkańców w różnym wieku
	2. Wzmacnianie lokalnej wspólnoty	2.1 Kreowanie przestrzeni i wydarzeń sprzyjających budowaniu relacji i integracji społecznej 2.2 Budowanie postaw odpowiedzialności lokalnej i zaangażowania społecznego 2.3 Wzmacnianie roli lokalnych liderów i organizacji społecznych
	3. Prowadzenie aktywnej polityki młodzieżowej	3.1 Tworzenie przestrzeni odpowiadających na potrzeby młodych mieszkańców 3.2 Włączanie młodzieży w życie publiczne i rozwijanie młodzieżowej samorządności
	4. Polityka senioralna sprzyjającej aktywności, bezpieczeństwu i uczestnictwu w życiu społecznym	4.1 Włączanie seniorów w życie społeczne i lokalne inicjatywy 4.2 Rozwój oferty usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla seniorów
GOSPODARCZA	1. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej	1.1 Budowa przemysłanej oferty inwestycyjnej i aktywne pozyskiwanie inwestorów 1.2 Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój usług otoczenia biznesowego świadczonych w gminie
	2. Wzmocnienie stabilności finansowej gminy i efektywne zarządzanie finansami gminy	2.1 Zwiększanie dochodów z podatku PIT poprzez budowanie identyfikacji mieszkańców z gminą 2.2 Efektywne zarządzanie finansami publicznymi i optymalizacja kosztów
	3. Budowanie kultury przedsiębiorczości	3.1 Wspieranie edukacji do przedsiębiorczości i kształtowanie postaw proaktywnych wśród dzieci i młodzieży 3.2 Tworzenie możliwości praktycznego rozwoju kompetencji zawodowych młodzieży
PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO - ŚRODOWISKOWA	1. Rozwój zrównoważonej mobilności	1.1 Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej oraz sieci połączeń lokalnych i międzygminnych wspierających mobilność codzienną i turystyczno-rekreacyjną 1.2 Upowszechnianie aktywnej mobilności i kultury rowerowej poprzez działania edukacyjne, integracyjne i promocyjne adresowane do mieszkańców w różnym wieku 1.3 Poprawa dostępności i bezpieczeństwa infrastruktury transportowej, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu mieszkańców
	2. Poprawa estetyki otoczenia i jakości środowiska	2.1 Usprawnienie systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów na terenie gminy 2.2 Kształtowanie proekologicznych postaw mieszkańców poprzez edukację i kontrolę społeczną 2.3 Zwiększenie dbałości o czystość, estetykę i wspólną odpowiedzialność za przestrzeń publiczną
	3. Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu	3.1 Zwiększenie samowystarczalności w zakresie dostępu do wody i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej 3.2 Poprawa efektywności energetycznej i jakości powietrza poprzez modernizację źródeł ciepła i wsparcie dla odnawialnych źródeł energii 3.3 Wdrażanie rozwiązań adaptacyjnych do zmian klimatu opartych na zielono-niebieskiej infrastrukturze 3.4 Usuwanie zagrożeń środowiskowych poprzez eliminację materiałów niebezpiecznych
	4. Rozwój przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej i mieszkaniowej	4.1 Tworzenie dostępnych i atrakcyjnych przestrzeni odpoczynku oraz miejsc plenerowej aktywności mieszkańców 4.2 Przywracanie funkcji publicznych zdegradowanym obiektom i terenom o lokalnym znaczeniu 4.3 Rozbudowa i modernizacja bazy lokalowej instytucji gminnych oraz rozwój dostępnego budownictwa mieszkaniowego

Sfera społeczna - cele strategiczne i kierunki działań

Cel strategiczny 1

Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych

Kierunek działania 1.1

Rozwijanie narzędzi komunikacji i partycypacji społecznej

Proponowane działania/zadania:

1. Rozwijanie kanałów wymiany informacji i komunikacji na linii Urząd Gminy – mieszkańcy (m.in. aktywne, stałe prowadzenie mediów społecznościowych i strony www gminy, cykliczne/co pół roku spotkania sąsiedzkie Wójta Gminy z mieszkańcami sołectw w sołectwach, upowszechnianie/promowanie i szerokie wykorzystywanie systemu powiadomieniami SMS mieszkańców gminy, działanie bezpłatnego dystrybuowanego do mieszkańców Biuletynu Informacyjnego Gminy Jerzmanowa – wydania raz na pół roku zawierające podsumowanie działań oraz plany na przyszłość, forma tradycyjna papierowa i cyfrowa na stronie www gminy).
2. Opracowanie i uruchomienie gminnego portalu otwartych danych, stanowiącego część oficjalnej strony internetowej gminy, zapewniającego mieszkańcom i partnerom dostęp do aktualnych informacji o gminie w przejrzystej i przyjaznej formie.
3. Rozwój partycypacji społecznej poprzez wdrażanie dojrzałych i bardziej angażujących form konsultacji, służących zwiększaniu aktywności mieszkańców w procesach rozwojowych gminy.
4. Określenie zasad działania i powołanie Rady Seniorów.
5. Wprowadzenie narzędzia partycypacji społecznej – szkolny budżet obywatelski – jako zaawansowanego narzędzia partycypacji społecznej służącego do włączania najmłodszych mieszkańców w procesy decyzyjne i budowanie współodpowiedzialności za miejsce, gdzie żyję, uczę się, spędzam czas.
6. Zwiększanie udziału podmiotów społecznych (NGO-s) w realizacji zadań gminy.

→ Kierunek działania 1.2**Rozwijanie nowoczesnych i przyjaznych form kontaktu mieszkańców z administracją**Proponowane działania/zadania:

1. Rozwój e-administracji poprzez poszerzanie katalogu usług cyfrowych dla mieszkańców i przedsiębiorców, w tym m.in. platforma usług komunalnych, zdalne odczyty wodomierzy i monitoring sieci wodno-kanalizacyjnej.
2. Wdrażanie rozwiązań sprzyjających bliższym kontaktom na linii Urząd Gminy – mieszkańcy, takich jak: kawa z Wójtem, spacer po gminie z Wójtem, okazjonalne lub tematyczne spotkania online z przedstawicielami Urzędu Gminy poświęcone bieżącym sprawom lokalnym

→ Kierunek działania 1.3**Nowoczesne podejście do świadczenia i zarządzania usługami społecznymi**Proponowane działania/zadania:

1. Powołanie Centrum Usług Społecznych.
2. Rozwój oferty wsparcia dziennego dla dzieci z niepełnosprawnością.
3. Poszerzenie zakresu usług wsparcia środowiskowego na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami (m.in. dzienne placówki pobytu / świetlice dziennego pobytu dla seniorów, itp.).
4. Rozwój usług asystentury rodzinnej i asystentury senioralnej (wielowymiarowa pomoc / wsparcie dedykowane rodzinom i osobom w zaawansowanym wieku).
5. Rozwój oferty opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób zależnych.

→ Kierunek działania 1.4**Rozwijanie edukacji odpowiadającej na wyzwania współczesnego świata**Proponowane działania/zadania:

1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wsparcia terapeutycznego przez dostęp do specjalistów, takich jak psycholog, pedagog, psychiatra dziecięcy zarówno w placówkach edukacyjnych jak i w instytucjach działających w obszarze polityki społecznej (m.in. w CUS).
2. Prowadzenie profilaktyki zdrowia psychicznego w placówkach edukacyjnych (m.in. cykliczne warsztaty/spotkania grupowe ze specjalistami/edukatorami zdrowego życia psychicznego, bezpieczeństwa w sieci, dietetykami, upowszechnianie numerów telefonów zaufania, itp.).
3. Upowszechnianie i rozwijanie kształcenia kluczowych kompetencji w ramach realizacji edukacji szkolnej (m.in. poprzez wprowadzanie rozwiązań projektowych, prace w zespołach, prezentację na forum wyników prac zespołów uczniowskich, ocenę, w którą włączyć się także inni uczniowie, publiczne, szersze docenianie sukcesów, itp.).
4. Wdrażanie idei: „Szkoła otwarta, ciekawa swojego otoczenia”, w ramach której szkoły stają się centralnymi miejscami lokalnej wspólnoty, realizując działania edukacyjne

w przestrzeni gminy (np. lekcje geografii, biologii, historii, wiedzy o społeczeństwie podejmowane są w najbliższym otoczeniu szkoły, w instytucjach publicznych; szkoły organizują „spotkania z ciekawym człowiekiem” – mieszkańcami, rodzicami, przedstawicielami instytucji miejskich, przedsiębiorcami, itp.; placówki przedszkolne współpracują z seniorami – np. czytanie dzieciom).

Kierunek działania 1.5

Rozwój oferty spędzania czasu wolnego odpowiadającej na potrzeby mieszkańców w różnym wieku

Proponowane działania/zadania:

1. Prowadzenie cyklicznych badań mieszkańców w zakresie zapotrzebowania na ofertę kulturalną – oferta odpowiedzi na potrzeby.
2. Realizacja cyklu wydarzeń plenerowych sprzyjających kulturalnemu ożywieniu gminy – potańcówki, koncerty, imprezy rodzinne, kino plenerowe, stand-upy oraz inne formy integrujących wydarzenia organizowanych w otwartej przestrzeni.
3. Rozwój atrakcyjnej oferty kulturalnej adresowanej wprost do młodzieży i młodych dorosłych.
4. Podniesienie jakości oferty Gminnego Centrum Kultury poprzez wprowadzenie częściowej odpłatności za wybrane zajęcia oraz wdrażanie mechanizmów partycypacyjnych w planowaniu i realizacji wydarzeń

Cel strategiczny 2

Wzmacnianie lokalnej wspólnoty

Kierunek działania 2.1

Kreowanie przestrzeni i wydarzeń sprzyjających budowaniu relacji i integracji społecznej

Proponowane działania/zadania:

1. Dni Gminy Jerzmanowa – coroczne święto gminy.
2. Cykl świąt lokalnych w mini skali – „Dni Sąsiada” / Święto Ulicy inicjowanych przez Gminne Centrum Kultury, a realizowanych z czynnym udziałem lokalnych wspólnot mieszkańców.
3. Rozwój tematycznych imprez gminnych – rodzinne gry terenowe, potańcówki gminne na wolnym powietrzu, turniej gry w siatkówkę dla drużyn sołectkich o puchar Wójta Gminy Jerzmanowa, itp.
4. Konkurs na roślinę – symbol gminy Jerzmanowa. Kolejno cykliczne akcje rozdawania roślin do ogródków mieszkańców.
5. Stworzenie symbolu gminy (np. gąska, „jerz”) – jako element wzmacniania tożsamości lokalnej, promowany w przestrzeni i wydarzeniach gminnych.

6. Rozwój silnej marki cyklicznych imprez gminnych, takich jak Dożynki Gminne czy obchody 11 Listopada, realizowanych we współpracy z GCK i innymi jednostkami organizacyjnymi.

Kierunek działania 2.2

Budowanie postaw odpowiedzialności lokalnej i zaangażowania społecznego

Proponowane działania/zadania:

1. Karta mieszkańca – opracowanie zasad działania i wdrożenie karty dla mieszkańców płacących podatki w gminie Jerzmanowa, uprawniającej do zniżek lub bezpłatnego korzystania z oferty usług realizowanych przez lokalne instytucje gminne.
2. Utworzenie Centrum Wolontariatu jako platformy koordynującej działania wolontariackie młodzieży i seniorów, w tym wsparcie dla szkolnych kół wolontariatu oraz rozwój międzypokoleniowych form zaangażowania społecznego.

Kierunek działania 2.3

Wzmacnianie roli lokalnych liderów i organizacji społecznych

Proponowane działania/zadania:

1. Koordynator Kół Gospodyń Wiejskich – wsparcie integracji pomiędzy KGW, inicjowanie wspólnych akcji/wydarzeń, wsparcie KGW w pozyskiwaniu funduszy na działania lokalne.
2. Gminny System Grantów na inicjatywy lokalne – coroczne (udział organizacji społecznych i grup inicjatywnych).
3. Organizacja corocznej Gali Osób Aktywnych jako formy uhonorowania mieszkańców zaangażowanych w życie lokalnej społeczności, połączonej ze spotkaniem z Wójtem Gminy oraz promocją wyróżnionych postaw w lokalnych mediach.
4. Wspieranie lokalnych liderów – identyfikacja aktywnych mieszkańców, analiza dobrych praktyk w zakresie wsparcia i wdrażanie prostych narzędzi motywacyjnych (spotkania, szkolenia, mikrogranty, promocja w mediach społecznościowych itp.).

Cel strategiczny 3

Prowadzenie aktywnej polityki młodzieżowej

Kierunek działania 3.1

Tworzenie przestrzeni odpowiadających na potrzeby młodych mieszkańców

Proponowane działania/zadania:

1. Przestrzeń dla młodych – zagospodarowanie przestrzeni wokół Sport Parku w Jerzmanowej jako miejsca spotkań i aktywności młodzieży, z możliwością wykorzystania samego budynku w zakresie zgodnym z jego warunkami technicznymi i funkcjonalnymi (koordynacja: GCK/Biblioteka).

Kierunek działania 3.2

Włączanie młodzieży w życie publiczne i rozwijanie młodzieżowej samorządności

Proponowane działania/zadania:

1. Program grantów na NGO-s na inicjatywy dedykowane młodym ludziom – oddawanie inicjatywy młodym.
2. Określenie zasad działania i powołanie Młodzieżowej Rady Gminy oraz młodych sołtysów tzw. Sołtys – Junior (Młodzieżowa Rada Gminy złożona z Sołtys – Juniorów) jako reprezentacji młodych mieszkańców gminy. Kolejno inicjowanie, wspieranie i upowszechnianie działania nowych struktur młodzieżowych (poprzez m.in. rozwój kompetencji, poszerzanie pola decyzyjności i odpowiedzialności za podejmowane inicjatywy – m.in. poprzez wydzielenie na stałe 5–8% wartości funduszu sołectkiego na inicjatywy młodzieżowe, itp.).
3. Program wakacyjnych prac sezonowych dla młodzieży – promowanie lokalnego zaangażowania młodych poprzez możliwość podejmowania sezonowego zatrudnienia, finansowanego z budżetów sołectkich jako forma aktywizacji społecznej i budowania tożsamości lokalnej.

Cel strategiczny 4

Polityka senioralna sprzyjającej aktywności, bezpieczeństwu i uczestnictwu w życiu społecznym

Kierunek działania 4.1

Włączanie seniorów w życie społeczne i lokalne inicjatywy

Proponowane działania/zadania:

1. Określenie zasad działania i powołanie Rady Seniorów.
2. Rozwój działalności Klubów Seniora na terenie gminy.

3. Klub Wielopokoleniowy /łączenie pokoleń – wdrażanie działań, w ramach których dochodzi do spotkań międzypokoleniowych, np. tworzenie „centrów opieki” – aktywizacja seniorów, którzy mogą zajmować się dziećmi, kształtować ich tożsamość lokalną itp.
4. Organizacja wydarzeń dedykowanych seniorom, odpowiadających na ich potrzeby integracyjne, kulturalne i edukacyjne (np. spotkania tematyczne, wieczorki taneczne, warsztaty).
5. Stworzenie przestrzeni do spotkań dla seniorów (np. na bazie Pałacu w Jerzmanowej).

Kierunek działania 4.2

Rozwój oferty usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla seniorów

Proponowane działania/zadania:

1. Rozwój usług asystentury senioralnej – wielowymiarowa pomoc/wsparcie dedykowane osobom w zaawansowanym wieku.
2. Wzmacnianie mobilności seniorów poprzez rozwój lokalnych rozwiązań transportowych (np. taksówka społeczna) i sąsiedzkiej pomocy w zakresie przemieszczania się, z wykorzystaniem dostępnych mechanizmów wsparcia zewnętrznego.

Sfera gospodarcza - cele strategiczne i kierunki działań

Cel strategiczny 1

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej

Kierunek działania 1.1

Budowa przemysłowej oferty inwestycyjnej i aktywne pozyskiwanie inwestorów.

Proponowane działania/zadania:

1. Sukcesywne zabezpieczanie (w miarę potrzeb) terenów pod funkcje gospodarcze (przemysłowe i usługowe) w gminnych dokumentach planistycznych.
2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy – zapewnienie dostępu drogowego i podstawowej infrastruktury.
3. Opracowanie strategii pozyskania inwestorów, w tym identyfikacja pożądaných branż i sektorów oraz stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej gminy, obejmującej zarówno grunty gminne jak i prywatne.
4. Wdrożenie narzędzi informacyjnych i promocyjnych, w tym udostępnienie otwartych danych z informacjami o terenach inwestycyjnych i parametrach gospodarczych gminy.

 Kierunek działania 1.2**Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój usług otoczenia biznesowego świadczonych w gminie.**Proponowane działania/zadania:

1. Wdrożenie systemu ulg dla sektora MŚP – np. zwolnienia z podatku od nieruchomości dla nowych lub rozwijających się firm.
2. Uruchomienie na terenie gminy punktu informacyjno-doradczego dla przedsiębiorców. Opracowanie kalendarza szkoleń i usług doradczych dla przedsiębiorców – w tym cykliczne spotkania informacyjne, warsztaty i dyżury konsultacyjne we współpracy z Agencją Rozwoju Regionalnego Arleg S.A.

 Cel strategiczny 2**Wzmocnienie stabilności finansowej gminy i efektywne zarządzanie finansami gminy.** **Kierunek działania 2.1****Zwiększanie dochodów z podatku PIT poprzez budowanie identyfikacji mieszkańców z gminą.**Proponowane działania/zadania:

1. Kontynuowanie kampanii informacyjnych „Tu mieszkam, tu płacę podatki” promujących rozliczanie PIT w miejscu faktycznego zamieszkania.
2. Wprowadzenie Jerzmanowskiej Karty Mieszkańca – dla osób rozliczających PIT w gminie, z preferencjami w dostępie do usług publicznych (np. wydarzenia kulturalne, profilaktyka zdrowotna, wynajem pomieszczeń).
3. Realizacja programu edukacyjnego w szkołach podstawowych pn. „Skąd się biorą pieniądze w naszej gminie?”, mającego na celu zwiększenie świadomości finansowej młodego pokolenia.

 Kierunek działania 2.2**Efektywne zarządzanie finansami publicznymi i optymalizacja kosztów.**Proponowane działania/zadania:

1. Przekształcenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w spółkę komunalną w celu zwiększenia efektywności operacyjnej i elastyczności działania.
2. Uruchomienie Centrum Usług Wspólnych dla placówek edukacyjno-opiekuńczych gminy, jako narzędzia optymalizacji kosztów administracyjnych i zakupowych.
3. Wdrażanie (tam, gdzie to możliwe) zamkniętego obiegu środków publicznych, np. poprzez kierowanie środków gminnych (zakupy, usługi, zlecenia) do lokalnych organizacji, przedsiębiorców i instytucji.

Cel strategiczny 3

Budowanie kultury przedsiębiorczości

Kierunek działania 3.1

Wspieranie edukacji do przedsiębiorczości i kształtowanie postaw proaktywnych wśród dzieci i młodzieży.

Proponowane działania/zadania:

1. Rozwój działań z zakresu edukacji do przedsiębiorczości – m.in. konkursy tematyczne (np. „Mój zawód – moja przyszłość”), prezentacje ścieżek kariery, warsztaty z planowania działań i pracy zespołowej.
2. Wprowadzenie małych grantów dla młodych mieszkańców – finansowe wsparcie lokalnych inicjatyw o charakterze społecznym lub gospodarczym podejmowanych przez dzieci i młodzież.
3. Zapewnienie dobrej jakości doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych – w tym cyklicznych spotkań z praktykami, udziału w targach zawodów i współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

Kierunek działania 3.2

Tworzenie możliwości praktycznego rozwoju kompetencji zawodowych młodzieży.

Proponowane działania/zadania:

1. Ewaluacja i rozwój programu wakacyjnych prac sezonowych dla młodzieży – rozwój narzędzi wspierających zdobywanie doświadczenia zawodowego przez młodzież, w tym rozszerzenie katalogu instytucji przyjmujących młodych pracowników (np. ZGK, GCK, Urząd Gminy) oraz zapewnienie odpowiedniej opieki mentorskiej i nadzoru.
2. Zapewnienie pracownika odpowiedzialnego za opiekę nad niepełnoletnimi uczestnikami pracy wakacyjnej – w ramach struktury Urzędu Gminy lub jednostek organizacyjnych.

Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa – cele strategiczne i kierunki działań

Cel strategiczny 1

Rozwój zrównoważonej mobilności

Kierunek działania 1.1

Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej oraz sieci połączeń lokalnych i międzygminnych wspierających mobilność codzienną i turystyczno-rekreacyjną

Proponowane działania/zadania:

1. Budowa spójnej sieci tras rowerowych na terenie całej gminy – opartej na opracowanej koncepcji połączeń rowerowych, obejmującej wszystkie sołectwa oraz powiązania z gminami powiatu głogowskiego i polkowickiego.
2. Budowa i rozbudowa infrastruktury wspierającej ruch rowerowy: Miejsc Obsługi Rowerzystów (MOR), stojaków rowerowych, wiat i punktów odpoczynku i naprawy zlokalizowanych przy trasach.
3. Powiązanie tras rowerowych z lokalnymi atrakcjami przyrodniczymi, historycznymi i rekreacyjnymi – w tym trasowanie szlaków z funkcją krajoznawczą, rekreacyjną czy pielgrzymkową.

Kierunek działania 1.2

Upowszechnianie aktywnej mobilności i kultury rowerowej poprzez działania edukacyjne, integracyjne i promocyjne adresowane do mieszkańców w różnym wieku

Proponowane działania/zadania:

1. Promocja roweru jako środka codziennego transportu – w tym kampanie społeczne, materiały informacyjne oraz działania wzmacniające zmianę postaw komunikacyjnych, np. organizacja gminnej edycji kampanii „Rowerowy Maj” z elementami grywalizacji.
2. Rozwijanie oferty edukacyjnej z zakresu bezpiecznego poruszania się rowerem, w tym prowadzenie szkółek MTB i treningów technicznych – w oparciu o planowane miasteczko ruchu rowerowego i pumptracki.
3. Organizacja wydarzeń rowerowych o charakterze integracyjnym i rekreacyjnym – w tym rajdów rowerowych po terenie gminy i okolicznych atrakcjach.
4. Promocja gminy poprzez współorganizację wyścigów kolarskich – np. kontynuacja zaangażowania w organizację etapu wyścigu Visegrad.

 Kierunek działania 1.3**Poprawa dostępności i bezpieczeństwa infrastruktury transportowej, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu mieszkańców**Proponowane działania/zadania:

1. Modernizacja infrastruktury drogowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu, w szczególności pieszych i rowerzystów.
2. Bezpłatne przejmowanie kluczowych dla rozwoju gminy dróg prywatnych w zamian za zobowiązanie do ich utrzymania i podniesienia standardu technicznego.
3. Sukcesywna rozbudowa układu drogowego gminy w celu uruchamiania terenów inwestycyjnych i budowlanych wynikających z obowiązujących dokumentów planistycznych.
4. Zwiększenie dostępności do miejsc parkingowych przy instytucjach użytku publicznego – w tym weryfikacja zapotrzebowania i dostępności dla osób o szczególnych potrzebach.
5. Oferowanie transportu publicznego w oparciu o realne zapotrzebowanie i nawyki komunikacyjne mieszkańców – ze szczególnym uwzględnieniem barier transportowych młodzieży i seniorów.
6. Testowanie nowych rozwiązań w zakresie organizacji transportu publicznego – w tym modeli elastycznego planowania przewozów i optymalnego wykorzystania taboru.
7. Modernizacja przystanków autobusowych z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i użytkowych – m.in. tworzenie „zielonych przystanków”.

 Cel strategiczny 2**Poprawa estetyki otoczenia i jakości środowiska** **Kierunek działania 2.1****Usprawnienie systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów na terenie gminy**Proponowane działania/zadania:

1. Wdrożenie hybrydowego systemu odbioru odpadów: indywidualne pojemniki przy zabudowie jednorodzinnej, gniazda zbiorcze tam, gdzie to uzasadnione przestrzennie i organizacyjnie.
2. Rozszerzenie selektywnej zbiórki bioodpadów oraz promowanie i wspieranie przydomowego kompostowania.
3. Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) – we współpracy z Związkiem Gmin Zagłębia Miedziowego.
4. Dostosowanie systemu gospodarki odpadami do obecnych i planowanych wymogów unijnych.
5. Uwzględnianie zasad gospodarki cyrkularnej i wspieranie postaw „zero waste”.

 Kierunek działania 2.2**Kształtowanie proekologicznych postaw mieszkańców poprzez edukację i kontrolę społeczną**Proponowane działania/zadania:

1. Realizacja działań edukacyjnych i informacyjnych dotyczących gospodarki odpadami.
2. Promowanie i budowanie współodpowiedzialności za przestrzeń publiczną i środowisko naturalne (m.in. kampanie, warsztaty, działania szkół, rad sołeckich, organizacji społecznych).
3. Rozwijanie mechanizmów społecznej kontroli i reagowania na zjawiska szkodliwe dla środowiska, takie jak palenie odpadów czy powstawanie dzikich wysypisk.

 Kierunek działania 2.3**Zwiększenie dbałości o czystość, estetykę i wspólną odpowiedzialność za przestrzeń publiczną**Proponowane działania/zadania:

1. Estetyzacja przestrzeni publicznych – zieleń, mała architektura, uporządkowane punkty wypoczynku.
2. Wprowadzanie lokalnego street artu – przystanki stylizowane, murale wiejskie, folk art.
3. Wprowadzenie spójnych standardów gminnego systemu informacji w przestrzeni publicznej, obejmujących tablice informacyjne, oznakowanie i elementy małej architektury, z uwzględnieniem lokalnej tożsamości i symboliki gminy oraz zasad ładu przestrzennego.
4. Wspieranie i promowanie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz poprawy estetyki i jakości przestrzeni publicznych.

 Cel strategiczny 3**Wzmacnianie odporności środowiskowej i adaptacja do zmian klimatu** **Kierunek działania 3.1****Zwiększenie samowystarczalności w zakresie dostępu do wody i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej**Proponowane działania/zadania:

1. Poszukiwanie i zabezpieczenie alternatywnych ujęć wody pitnej na potrzeby mieszkańców i infrastruktury krytycznej.
2. Systematyczna modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.

→ Kierunek działania 3.2

Poprawa efektywności energetycznej i jakości powietrza poprzez modernizację źródeł ciepła i wsparcie dla odnawialnych źródeł energii

Proponowane działania/zadania:

1. Kontynuacja gminnych programów wymiany nieekologicznych źródeł ciepła – ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw domowych o niższych dochodach oraz budynków komunalnych.
2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – m.in. szkół, świetlic i budynków administracji.
3. Rozwój instalacji OZE oraz systemów hybrydowych w obiektach gminnych – z uwzględnieniem efektywności użytkowania.
4. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych na temat efektywności energetycznej – w tym oszczędzania energii, wyboru energooszczędnych rozwiązań i zachowań wpływających na zużycie ciepła i prądu.
5. Wspieranie mieszkańców w korzystaniu z programów dofinansowań dotyczących poprawy efektywności energetycznej i ochrony środowiska (np. „Czyste Powietrze”, „Moje Ciepło”, programy dla budynków wielorodzinnych) – poprzez działania informacyjne, promocyjne oraz pomoc doradczą, obejmującą zarówno właścicieli domów jednorodzinnych, jak i mieszkańców spółdzielni mieszkaniowych w Jerzmanowej.

→ Kierunek działania 3.3

Wdrażanie rozwiązań adaptacyjnych do zmian klimatu opartych na zielono-niebieskiej infrastrukturze

Proponowane działania/zadania:

1. Mała retencja oraz rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury – m.in. zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, parki kieszonkowe, łąki kwietne, rozszczelnianie nawierzchni.
2. Uruchomienie lokalnego programu grantowego dla mieszkańców wspierającego mikroretencję, obejmującego dofinansowanie m.in. na:
 - przydomowe ogrody deszczowe,
 - beczki na deszczówkę,
 - rozszczelnianie nawierzchni utwardzonych,
 - sadzenie roślinności retencyjnej (np. łąki kwietne),
 - instalacje zielonych dachów i ścian,
 - tworzenie małych zbiorników wodnych.
3. Działania edukacyjne i promocyjne związane z adaptacją do zmian klimatu – pokazy, warsztaty, dobre praktyki.

 Kierunek działania 3.4**Usuwanie zagrożeń środowiskowych poprzez eliminację materiałów niebezpiecznych**Proponowane działania/zadania:

1. Likwidacja azbestu z budynków mieszkalnych i gospodarczych – kontynuacja dotychczasowych programów.
2. Likwidacja pojawiających się dzikich wysypisk śmieci.

 Cel strategiczny 4**Rozwój przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej i mieszkaniowej** **Kierunek działania 4.1****Tworzenie dostępnych i atrakcyjnych przestrzeni odpoczynku oraz miejsc plenerowej aktywności mieszkańców**Proponowane działania/zadania:

1. Zmapowanie i stała aktualizacja oferty miejsc odpoczynku i rekreacji na terenie gminy – z uwzględnieniem ich rozmieszczenia, funkcji i jakości.
2. Dostosowywanie i uatrakcyjnianie istniejących przestrzeni publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców i trendów społecznych.
3. Tworzenie nowych przestrzeni plenerowych z myślą o młodzieży – w modelu współautorstwa, współodpowiedzialności i partycypacji (od pomysłu do utrzymania).
4. Zagospodarowanie i rekreacyjne wykorzystanie gminnych zbiorników wodnych jako miejsc wypoczynku, spotkań i integracji mieszkańców.

 Kierunek działania 4.2**Przywracanie funkcji publicznych zdegradowanym obiektom i terenom o lokalnym znaczeniu**Proponowane działania/zadania:

1. Opracowanie koncepcji zagospodarowania zespołu pałacowo-parkowego w Jerzmanowej, a następnie jego rewitalizacja.
2. Rewitalizacja przestrzeni wspólnych w centrach sołectw, zaniedbanych skwerów lub terenów przy budynkach publicznych.

 Kierunek działania 4.3

Rozbudowa i modernizacja bazy lokalowej instytucji gminnych oraz rozwój dostępnego budownictwa mieszkaniowego

Proponowane działania/zadania:

1. Realizacja inwestycji w infrastrukturę oświatową – budowa nowej szkoły podstawowej w Jaczowie, modernizacja SP w Jerzmanowej.
2. Zapewnienie dostępności i podniesienie standardu warunków świadczenia usług publicznych – poprzez budowę lub modernizację siedzib jednostek organizacyjnych (m.in. ZGK, CUS).
3. Rozwój dostępnego budownictwa mieszkaniowego – np. w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM) oraz zwiększanie zasobu mieszkań komunalnych.

Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z **ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 324 ze zm.)**, obszar strategicznej interwencji (OSI) to terytorium wskazane w strategii rozwoju, posiadające zidentyfikowane lub potencjalne powiązania funkcjonalne, bądź szczególne uwarunkowania społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, które warunkują występowanie barier rozwojowych lub trwałych potencjałów możliwych do aktywowania. Na takich obszarach kierowana jest interwencja publiczna obejmująca inwestycje gospodarcze, infrastrukturalne, społeczne finansowane z różnych źródeł.

W **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030** na poziomie krajowym wyróżniono dwa typy OSI:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Natomiast w **Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030** wskazano dodatkowe OSI na poziomie regionalnym:

- Miejski Obszar Funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego,
- Miejskie Obszary Funkcjonalne ośrodków regionalnych: Wrocławski Obszar Funkcjonalny, Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny, **Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny**,
- Obszar przygraniczny,
- Obszar górski,
- Obszar cenny przyrodniczo.

W Strategii regionalnej zdefiniowano także horyzontalne cele strategiczne, które kładą nacisk na:

- Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
- Poprawę jakości i dostępności usług publicznych,
- Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
- Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochronę walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Gmina Jerzmanowa została włączona do **Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego (LGOF)**, dla którego opracowano **Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT LGOF)**. Dokument ten wyznacza cztery cele strategiczne:

- Poprawa jakości życia mieszkańców w oparciu o nowoczesne usługi publiczne,
- Konkurencyjna gospodarka LGOF,
- Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego,

- Integracja procesów rozwojowych na obszarze LGOF w wymiarze przestrzennym i technicznym.

Uwzględnienie zapisów KSRR 2030, SRWD 2030 oraz Strategii ZIT LGOF w dokumencie gminnym zapewnia spójność planowania rozwoju Gminy Jerzmanowa z polityką rozwojową państwa i regionu, a tym samym zwiększa szanse na skuteczne wdrażanie działań i pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania.

Obszar Strategicznej Interwencji Gminy Jerzmanowa

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) – zarówno w skali regionalnej, jak i gminnej – to część terytorium, na której zdiagnozowano szczególne uwarunkowania społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, w tym bariery rozwojowe bądź wyraźne potencjały. OSI może obejmować obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych. Wyznaczenie OSI jest świadomym wyborem strategicznym, skutkującym koncentracją interwencji publicznej na danym obszarze w celu osiągnięcia ponadprzeciętnych efektów rozwojowych. W niniejszym rozdziale wskazano OSI Gminy Jerzmanowa wraz z zakresem planowanych działań oraz uzasadnieniem jego delimitacji.

OSI: Jerzmanowa – centrum usług i lokalnej aktywności mieszkańców

OBSZAR TERYTORIALNY OSI

Miejscowość Jerzmanowa, pełniąca funkcję siedziby gminy, położona jest w jej centralnej części, wzdłuż głównej osi komunikacyjnej wyznaczonej przez drogę wojewódzką nr 329 łączącą Głogów z węzłem drogi ekspresowej S3. Lokalizacja ta zapewnia dogodne powiązania z pozostałymi sołectwami gminy, a także szybki dostęp do Głogowa – głównego ośrodka ponadlokalnego. Usytuowanie na obszarze Wzgórz Dalkowskich nadaje miejscowości charakter lekko falistego krajobrazu.

Rola w sieci osadniczej: ośrodek o znaczeniu centralnym (siedziba gminy), koncentrujący funkcje usług publicznych i przestrzeń wspólnotowe.

Uzasadnienie wyboru OSI – Jerzmanowa

Jerzmanowa jako siedziba władz gminy, pełni kluczową rolę administracyjną, usługową, kulturalną i rekreacyjną, stanowiąc naturalne centrum obsługi mieszkańców. Koncentracja interwencji w tym obszarze pozwoli na dalsze wzmocnienie jego funkcji i podniesienie jakości życia całej społeczności lokalnej. Rdzeń funkcjonalny miejscowości tworzą zespół pałacowo-parkowy z kościołem,

teren przy fontannie oraz strefa Sport Parku i sceny plenerowej – przestrzenie już dziś wykorzystywane jako miejsca integracji i aktywności mieszkańców. Ich potencjał wspierają nowe inwestycje – budynek Urzędu Gminy, Przychodnia i Stodoła Kultury – które wyznaczają standard usług publicznych i aktywności społecznej w gminie.

Działania planowane w ramach OSI obejmują m.in. rewitalizację zespołu pałacowo-parkowego, rozwój oferty dla młodzieży i seniorów, stworzenie sieci połączeń pieszo-rowerowych, modernizację obiektów użyteczności publicznej oraz poprawę infrastruktury podstawowej (chodniki, oświetlenie, przystanki). Kluczowym elementem jest także wdrożenie rozwiązań zielono-niebieskich i energetycznych, co podniesie efektywność funkcjonowania obiektów oraz przyczyni się do poprawy jakości środowiska.

Realizacja powyższych działań pozwoli na uporządkowanie i scalanie przestrzeni publicznych, wzmocni dostęp mieszkańców do usług blisko miejsca zamieszkania, poprawi codzienną mobilność oraz zwiększy bezpieczeństwo. Efektem interwencji będzie wygodniejsza codzienność, lepsza integracja społeczna i wyższa atrakcyjność osadnicza centralnego ośrodka gminy, co wprost wpisuje się w logikę OSI i cele Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa.

Najważniejsze uwarunkowania i potencjały OSI – Jerzmanowa:

- **Przestrzenne:** historyczny rdzeń z zespołem pałacowo-parkowym, kościołem i przestrzeniami spotkań (fontanna, Sport Park, Stodoła Kultury); park z układem stawów i Aleją Lipową; rozwinięta sieć tras pieszo-rowerowych (m.in. Szlak św. Jakuba), przy jednoczesnej potrzebie uzupełnienia chodników i oświetlenia na nowych osiedlach.
- **Gospodarcze:** lokalny węzeł usług i administracji (UG, GOPS, biblioteka, usługi prywatne), nowy ośrodek zdrowia; dostępne działki pod zabudowę mieszkaniową i usługową; potencjał aktywizacji przestrzeni pałacowo-parkowej dla funkcji społeczno-kulturalnych.
- **Społeczne:** silne miejsca integracji (wydarzenia GCK, inicjatywy sołeckie), rosnące potrzeby młodzieży i seniorów (m.in. adaptacja świetlicy/OSP, stworzenie przestrzeni dla młodych przy Sport Parku, rozwój funkcji edukacyjno-rekreacyjnych w parku – oświetlenie, mała architektura, ścieżki sensoryczne).

OSI: Jaczów – dom i usługi na wyciągnięcie ręki

OBSZAR TERYTORIALNY OSI

Miejscowość Jaczów położona jest w północno-zachodniej części gminy Jerzmanowa, bezpośrednio granicząc z miastem Głogów, co czyni ją jednym z najsilniej zurbanizowanych i rozwijających się sołectw. Przez miejscowość przebiega droga wojewódzka nr 329, łącząca Głogów z centralną częścią gminy i dalej z drogą ekspresową S3, co zapewnia mieszkańcom bardzo dobre powiązania komunikacyjne

zarówno z siedzibą gminy w Jerzmanowej, jak i z ośrodkami regionalnymi. Położenie Jaczowa w bliskim sąsiedztwie Głogowa sprzyja jego rozwojowi mieszkaniowemu i usługowemu oraz wzmacnia rolę miejscowości jako północnej bramy gminy Jerzmanowa.

Rola w sieci osadniczej: jeden z dwóch **ośrodków o znaczeniu centralnym**; dominująca funkcja mieszkaniowa, **deficyty usług społecznych**.

UZASADNIENIE WYBORU OSI

Jaczów jest najszybciej rozwijającym się demograficznie sołectwem gminy Jerzmanowa. Dynamiczny napływ nowych mieszkańców, młoda struktura wieku oraz dominująca funkcja mieszkaniowa powodują rosnące zapotrzebowanie na usługi publiczne i przestrzenie wspólnotowe. Miejscowość dysponuje pełnym pakietem edukacyjnym (szkoła podstawowa, przedszkole, żłobek), jednak istniejąca infrastruktura jest niewystarczająca wobec skali osiedlania i wymaga modernizacji oraz rozbudowy.

Koncentracja interwencji w OSI Jaczów pozwoli zbilansować rozwój mieszkaniowy poprzez:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury społecznej (edukacja, kultura, przestrzenie dla dzieci, młodzieży i młodych rodziców),
- poprawę codziennej mobilności, w tym szczególnie bezpieczeństwa ruchu przy drodze wojewódzkiej nr 329 i na dojazdach do szkoły oraz przystanków,
- uporządkowanie i zazielenienie przestrzeni publicznych,
- wdrożenie rozwiązań zielono-niebieskich (m.in. w dolinie ciek Sępólno i w przestrzeniach osiedlowych),
- stworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i usług codziennych.

Efektem działań będzie zapewnienie mieszkańcom usług „na miejscu”, lepszej jakości przestrzeni i infrastruktury społecznej odpowiadającej skali rozwoju osiedleńczego. Poprawi to jakość życia, ograniczy koszty i czas dojazdów, a jednocześnie pobudzi lokalny rynek usług i wzmocni integrację wspólnoty.

Najważniejsze uwarunkowania i potencjały OSI – Jaczów:

- **Przestrzenne:** układ ulicówki w starym rdzeniu, dynamiczna zabudowa jednorodzinna; zabudowa skupiona przy DW 329; w krajobrazie ciek Sępólno i system stawów; potrzeba poprawy mobilności (dojścia do szkoły, sieć pieszo-rowerowa, przystanki), oświetlenia i uporządkowania kwestii własności dróg dojazdowych.
- **Gospodarcze:** powiązanie z rynkiem pracy KGHM; lokalne firmy i usługi (m.in. handel, hotelarstwo, rzemiosło); tereny usługowe przy DW 329; deficyt usług codziennych stwarzający potencjał dla rozwoju sektora MŚP.

- **Społeczne:** szybki napływ mieszkaców, młoda struktura wieku; potrzeba integracji wspólnoty i oferty dla rodzin i młodzieży; infrastruktura społeczno-kulturalna wymagająca dostosowania do presji demograficznej (szkoła, przedszkole, żłobek, świetlica wiejska, OSP, amfiteatr, Orlik, place zabaw).

Zgodność OSI gminnego z OSI Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Założenia, jakie przyświecają planowanym realizacjom podejmowanym przez Gminę w ramach **gminnych OSI (Jerzmanowa i Jaczów)**, są w pełni spójne z ideą zintegrowania, która przenika **OSI regionalne – ZIT Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego (LGOF)**. Priorytety ZIT LGOF (wysoka jakość usług publicznych, zintegrowana mobilność, efektywność energetyczna i poprawa środowiska, wzmocnienie lokalnej gospodarki) znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w koncentracji interwencji na dwóch głównych ośrodkach gminy – **Jerzmanowej** (ośrodek centralny, funkcje administracyjno-usługowe, kultura i rekreacja) oraz **Jaczowie** (dynamiczne centrum osadnicze wymagające uzupełnienia oferty usługowej i infrastrukturalnej). Realizacja zamierzeń inwestycyjnych i programowych na tych obszarach obejmuje m.in.:

- **zwiększanie dostępności do skoncentrowanych usług publicznych** – w Jerzmanowej: rozwój i integracja usług administracyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i rekreacyjnych (w tym rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego, „przestrzeń dla młodych” przy Sport Parku, oferta dla seniorów); w Jaczowie: uzupełnienie braków usługowych (nowa szkoła, przestrzenie publiczne i punkty usług społecznych), tak aby sprawy codzienne można było załatwiać lokalnie i wygodnie;
- **tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych** – dogęszczenie funkcji i wysoka jakość zagospodarowania (park/plac, ciągi piesze, mała architektura) co wzmacnia więzi sąsiedzkie i integrację społeczną oraz podnosi satysfakcję z zamieszkania;
- **zrównoważony rozwój i ład przestrzenny** – koncentracja funkcji w ośrodkach centralnych ogranicza rozpraszanie zabudowy i obniża koszty utrzymania infrastruktury (drogi, wod-kan, oświetlenie), ułatwiając zapewnienie stabilnej jakości usług publicznych;
- **zintegrowaną mobilność** – spójna sieć pieszo-rowerowa i poprawa bezpieczeństwa (w Jaczowie priorytetowo na ciągach powiązanych z DW 329 i dojeżdżaniach do szkoły; w Jerzmanowej domknięcie powiązań „stara”/„nowa” część, „zielone” przystanki, rozwiązaniami elastycznego transportu), zgodnie z podejściem transportowym ZIT;
- **środowisko i energię** – termomodernizacje i OZE w obiektach publicznych, zielono-niebieska infrastruktura (m.in. park w Jerzmanowej, ciek Sępolno

w Jaczowie, mikroretencja), działania na rzecz czystego powietrza i porządku w przestrzeni;

- **ożywienie lokalnej gospodarki** – koncentracja usług i wysoka jakość przestrzeni zwiększają przepływ mieszkańców/klientów, co stymuluje rozwój MŚP, handlu i usług czasu wolnego oraz wzmacnia atrakcyjność inwestycyjną;
- **wzrost wartości nieruchomości i atrakcyjności osadniczej** – dobrze urządzone, skomunikowane i usługowe centra przekładają się na wyższe wartości gruntów i mieszkań oraz napływ nowych mieszkańców.

Podsumowując, koncentracja usług i projektów w Jerzmanowej oraz uzupełnianie funkcji i infrastruktury w Jaczowie, wsparte zintegrowaną mobilnością i zielono-niebieskimi rozwiązaniami, w pełni realizują logikę OSI LGOF. Przekłada się to na wygodę życia i integrację społeczną, większą efektywność gospodarowania przestrzenią, dynamikę lokalnej gospodarki oraz trwały wzrost atrakcyjności osadniczej gminy.

Strategiczne uzasadnienie wyznaczenia gminnych OSI: Jerzmanowa i Jaczów

Wyznaczenie dwóch gminnych OSI opiera się na zasadzie **koncentracji interwencji** w miejscach o największym znaczeniu funkcjonalnym i demograficznym:

- **Jerzmanowa** – ośrodek centralny (siedziba gminy), naturalny węzeł **usług publicznych, kultury, rekreacji i administracji**.
- **Jaczów** – **najsilniej rosnące** centrum osadnicze, które wymaga **uzupełnienia usług społecznych i „codziennych”** oraz poprawy mobilności i jakości przestrzeni.

Obszary strategicznego rozwoju gminy (społeczny, gospodarczy, przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy) zawierają cele, kierunki i zadania, które albo są **lokalnie realizowane wprost w Jerzmanowej/Jaczowie (L)**, albo – mimo braku jednoznacznej lokalizacji – powinny być **wdrażane w pierwszej kolejności w OSI (P)**, aby osiągnąć efekt skali i poprawę jakości życia większości mieszkańców.

Sfera społeczna – koncentracja usług blisko ludzi

W sferze społecznej OSI to pierwsza linia dostępu do usług: od komunikacji z administracją, przez CUS, edukację i politykę młodzieżowo-seniorską, po ofertę czasu wolnego. W Jerzmanowej wzmacniany jest rdzeń usług i przestrzeni wspólnotowych; w Jaczowie dostarczamy brakujące funkcje dla szybko rosnącej społeczności.

Legenda:

L – zadania **lokalne**, tj. realizowane bezpośrednio w danym OSI (np. inwestycje, usługi, przestrzenie przypisane do Jerzmanowej lub Jaczowa).

P – zadania **priorytetowe do wdrożenia w OSI**, nawet jeśli nie mają przypisanej lokalizacji; ich realizacja w OSI zapewnia efekt skali i największe korzyści dla mieszkańców.

Tabela 1. Uzasadnienie OSI – sfera społeczna

Cel → Kierunek	Kluczowe zadania	OSI Jerzmanowa	OSI Jaczów	Uzasadnienie
1.1 Komunikacja i partycypacja	Kanały UG–mieszkańcy, portal danych, konsultacje, Rada Seniorów, szkolny BO, udział NGO	P	P	Największy zasięg i populacja w OSI
1.2 Kontakt z administracją	E-usługi; „kawa ze Wójtem”, spacer, spotkania online	L/P	P	Blisko UG (JERZ) i największy popyt (JACZ)
1.3 Usługi społeczne	CUS, wsparcie dzienne, asystentury, opieka wytchnieniowa	P	P	Kotwica usług w centrum (JERZ) + punkty w JACZ
1.4 Edukacja	Specjaliści, profilaktyka, kompetencje kluczowe, „szkoła otwarta”	L/P	L/P	Pilotaże w szkołach OSI
1.5 Czas wolny	Badania potrzeb, wydarzenia plenerowe, oferta dla młodzieży, wzmocnienie GCK	P	P	Najwyższa frekwencja w OSI, największy odsetek młodych
2.1 Integracja	Dni Gminy, „Dni Sąsiada”, gry terenowe, marka imprez	P	P	Przestrzeń spotkań w OSI
2.2 Zaangażowanie	Karta Mieszkańca, Centrum Wolontariatu	P	P	Efekt skali i identyfikacja z gminą
2.3 Liderzy/NGO	Koordinator KGW, granty, „Gala Aktywnych”	P	P	Najwięcej aktywnych liderów w OSI
3.1 Młodzież – przestrzeń	„Przestrzeń dla młodych” przy Sport Parku	L	–	Dedykowane Jerzmanowej
3.2 Młodzież – włączenie	MRG, Sottys-Junior, granty, prace wakacyjne	P	P	Największa baza młodzieży
4.1 Seniorzy – aktywność	Przestrzeń spotkań dla seniorów (np. w pałacu), kluby, wydarzenia	L/P	P	Lokalizacja w JERZ + działania w obu OSI
4.2 Seniorzy – usługi	Asystentura, mobilność (np. „taksówka społeczna”)	P	P	Największe potrzeby w OSI

Sfera gospodarcza – rynek usług i stabilne finanse

OSI to główne rynki zbytu dla MŚP i miejsca kontaktu administracji z przedsiębiorcami. Jerzmanowa naturalnie pełni rolę „front-desku” dla biznesu; Jaczów generuje popyt na usługi codzienne wraz z napływem mieszkańców.

Tabela 2. Uzasadnienie OSI – sfera gospodarcza

Cel → Kierunek	Kluczowe zadania (skrót)	OSI Jerzmanowa	OSI Jaczów	Uzasadnienie
1.1 Atrakcyjność inwestycyjna	Rezerwy/uzbrojenie terenów, strategia inwestorów, otwarte dane	P	P	Głównie inwestycje prywatne – mieszkaniowe i ich obsługa
1.2 MŚP i otoczenie	Punkt doradczo-informacyjny, cykle szkoleń i dyżurów	P	-	Front-desk w JERZ
2.1 Dochody PIT	Kampanie „Tu mieszkam...”, Karta Mieszkańca	P	P	Największy potencjał efektu podatkowego
2.2 Efektywność finansów	ZGK→spółka, CUW dla oświaty, „zamknięty obieg”	P	P	Centralizacja organizacyjna (JERZ) z korzyścią dla OSI
3.1 Kultura przedsiębiorczości	Edukacja, konkursy, małe granty dla młodych	P	P	Realizacja w szkołach OSI
3.2 Kompetencje praktyczne	Prace wakacyjne, opieka mentorską	P	P	Najwięcej beneficjentów w OSI

Sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa – mobilność, ład i zielono-niebieskie kotwice

W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej obszary OSI są kręgosłupem mobilności codziennej oraz głównymi nośnikami jakości przestrzeni publicznych. Kluczowym zadaniem – wspólnym dla Jerzmanowej i Jaczowa – jest modernizacja i uporządkowanie zarządu drogami gminnymi i wewnętrznymi, obejmującymi dojazdy do posesji, co bezpośrednio przekłada się na standard i bezpieczeństwo użytkowników. W Jerzmanowej istotne znaczenie ma ponadto rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego oraz stworzenie tras pieszo-rowerowych integrujących starą i nową część miejscowości. Uzupełnieniem interwencji w obu OSI są modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, działania adaptacyjne do zmian klimatu, rozwój systemów retencji oraz podnoszenie jakości przestrzeni publicznych poprzez wdrażanie zielono-niebieskich rozwiązań.

Tabela 3. Uzasadnienie OSI – sfera przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa

Cel → Kierunek	Kluczowe zadania	OSI Jerzmanowa	OSI Jaczów	Uzasadnienie
1.1 Pieszorowerowa	Sieć tras (MOR, stojaki), powiązania międzygminne	P	P	Największe potoki i potrzeby dojazdowe
1.2 Kultura rowerowa	Edukacja, miasteczko ruchu, pumptracki, rajdy	P	P	Największa baza młodzieży i baza oświatowa w OSI
1.3 Dostępność/bezpieczeństwo	Modernizacja dróg, „zielone” przystanki, elastyczny transport	P	P/L	Poprawa standardu i bezpieczeństwa na drogach wew./dojazdowych do posesji
2.1 Odpady	Hybrydowy system, PSZOK, bioodpady, kompostowanie	P	P	Największe wolumeny w OSI
2.2 Postawy pro-eko	Kampanie, warsztaty, mechanizmy reakcji	P	P	Skala wpływu
2.3 Estetyka i informacja	Zieleń, mała arch., spójny system informacji, street art	P	P	Standard reprezentacyjny rdzenia (JERZ)
3.1 Woda/wod-kan	Modernizacja i rozbudowa sieci, alternatywne ujęcia	L/P	L/P	Niezawodność usług w najludniejszych sołectwach
3.2 Energia i powietrze	Termomodernizacje, program wymiany źródeł ciepła, OZE	L/P	L/P	Redukcja emisji i kosztów – koncentracja obiektów użyteczności publicznej
3.3 Adaptacja (NBS)	Mała retencja, ogrody deszczowe, łąki, granty mikroretencji	P/L (park, skwery)	P/L (Sępólno, zieleń osiedlowa)	Zielono-niebieskie kotwice w OSI
3.4 Zagrożenia	Likwidacja azbestu, dzikie wysypiska	P	P	Skuteczność działań
4.1 Przestrzeń plenerowa	Modernizacja miejsc odpoczynku; nowe miejsca dla młodzieży	P/L (park, Sport Park)	P/L (plac sąsiedzkie, ciągi)	Integracja i rekreacja w OSI

4.2 Funkcje publiczne	Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego (Jerzmanowa)	L/P	-	Dedykacja dla Jerzmanowej
4.3 Baza lokalowa/mieszkania	Nowa SP w Jaczowie; modernizacja SP w Jerzmanowej; siedziby jednostek; SIM	L/P	L	Kotwice usług społecznych w OSI

Koncentracja interwencji w **Jerzmanowej** i **Jaczowie** przenosi założenia Strategii na mierzalne efekty:

- **wygode życia** (usługi „na miejscu”, bezpieczna mobilność, atrakcyjne przestrzenie),
- **spójność i ład** (krótki dystans do usług, niższe koszty utrzymania infrastruktury),
- **ożywienie gospodarcze** (popyt na MŚP i usługi czasu wolnego),
- **zieloną transformację** (termomodernizacje, OZE, mała retencja), wzmacniając **atrakcyjność osadniczą** całej gminy.

PLAN DZIAŁAŃ:

1. Opracowanie wstępnej koncepcji realizacji zagospodarowania obszaru OSI w podziale na etapy realizacyjne.
2. Opracowanie harmonogramu działań – etapowego zagospodarowania terenu OSI.
3. Realizacja poszczególnych elementów koncepcji zagospodarowania terenu OSI.
4. Promocja terenu poprzez realizację wydarzeń wspierających budowanie relacji sąsiedzki w zainwestowanym obszarze oraz wykorzystywanie OSI jako atutu w promocji gminy stawiającej na wzrost atrakcyjności osadniczej – gminy pozyskującej nowych mieszkańców.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Wprowadzenie

Strategia rozwoju gminy, zgodnie z Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378) jak również Ustawą 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1688 i dalej nowelizacja z 7.07.2023 r.) zawiera model struktury funkcjonalno-przestrzennej rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni w tym:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- system powiązań przyrodniczych,
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

Model jest narzędziem do efektywnego kształtowania i prowadzenie polityki przestrzennej, zgodnie z celami rozwojowymi i potrzebami społeczności lokalnej. Model jest także podstawą ustaleń i rekomendacji dotyczących formułowania i wdrażania lokalnych polityk przestrzennych.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla Gminy Jerzmanowa wynika z przyjętej w Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026 - 2035 wizji rozwoju gminy, która służy osiągnięciu celów rozwojowych o charakterze przestrzennym. W Modelu zostały ujęte obszary określone w Strategii jako istotne dla osiągnięcia celów strategicznych, obszary wymagające ochrony oraz powiązania funkcjonalne pomiędzy poszczególnymi obszarami. Tym samym struktura funkcjonalno-przestrzenna, zobrazowania w Modelu, obejmuje rozmieszczenie i powiązania obiektów oraz zjawisk społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

W treści Modelu ujęto także zagadnienia hydrologiczne oraz kwestie związane z ochroną środowiska i krajobrazu.

Treść i forma Modelu funkcjonalno-przestrzennego odpowiada cechom i specyfice Gminy Jerzmanowa uwzględniając charakterystykę terenu gminy.

Część graficzna rozdziału składa się z kilku dopełniających się plansz/map zawierających:

- strukturę funkcjonalno-przestrzenną (sieć osadniczą wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych, podstawowe formy użytkowania terenu, powiązania

komunikacyjne/ciągi drogowe – sieć transportową, główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej, itd.);

- aspekty środowiskowe w układzie systemu powiązań przyrodniczych, w tym także aspekty złóż naturalnych kopalin, górnictwa oraz hydrologii terenu;

oraz:

- najważniejsze założenia i kierunki interwencji strategicznej w ramach dalszego rozwoju Gminy Jerzmanowa zobrazowane przestrzennie – docelowy układ elementów składowych przestrzeni gminy Jerzmanowa.

Do przygotowania poniższych plansz wykorzystano najbardziej aktualne dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (GUGiK) udostępniane w zestawieniu BDOT10K, Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID), Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ), Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego (PIG-PIB), OpenStreetMap, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

Uwarunkowania funkcjonalno - przestrzenne i środowiskowe oraz działania przewidziane do realizacji

Poniższe trzy plansze/mapy prezentują uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne oraz środowiskowe Gminy Jerzmanowa. Ostatnia, czwarta plansza/mapa, przedstawia zamierzenia strategiczne, o znaczącej skali oddziaływania, posiadające precyzyjną lokalizację przestrzenną jak również rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej w postaci wskazania kierunków i funkcji zagospodarowania przestrzeni gminy.

Plansza 1.

Gmina Jerzmanowa zaprezentowana została w podziale na jednostki osadnicze – sołectwa (). Plansza przedstawia strukturę sieci osadniczej Gminy w podziale na jednostki osadnicze – sołectwa Jerzmanowa (podział administracyjny gminy) wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych Gminy Jerzmanowa.

Sieć osadniczą Gminy Jerzmanowa tworzą wyodrębnione przestrzenie obszary zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej i obiektami użyteczności publicznej, powszechnie określane mianem miejscowości, wpisujące się w układ jednostek osadniczych Gminy Jerzmanowa. Za jednostkę osadniczą uważa się sołectwo. W Gminie Jerzmanowa wyodrębnionych jest 13 sołectw.

Rozwój sieci osadniczej danego obszaru jest bezpośrednio powiązany z długookresowym procesem osiedlania się ludności, który to warunkowany jest

zarówno przez czynniki środowiska przyrodniczego (ukształtowanie terenu, woda, itp.) jak również przez czynniki historyczne (m.in. wydarzenia kształtujące granice terytoriów zajmowanych przez społeczności) oraz czynniki społeczno–gospodarcze, w tym także czynniki polityczno-administracyjne. Wskazane czynniki miały i mają wpływ na kształtowanie się sieci osadniczej Gminy Jerzmanowa.

Sieć osadnicza Gminy Jerzmanowa wpisuje się w modele osadnictwa wiejskiego które definiowane są przez kształty wynikające z rozmieszczenia ludności/zabudowy na obszarach wiejskich. W Gminie Jerzmanowa dominuje osadnictwo skupione wzdłuż dróg, z przewagą tzw. wielodrożnicy¹. W ramach sieci osadniczej Gminy Jerzmanowa wyróżniamy także historyczne układy ruralistyczne wsi, które zachowały swój charakterystyczny układ przestrzenny wraz z zabudowaniami rozmieszczonymi w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych. Należą do nich: Bądzów, Jaczów, Jerzmanowa, Kurowice, Kurów Mały, Łagoszów Mały, Modła oraz Smardzów.

Plansza prezentuje także strefy ochrony krajobrazu kulturowego oraz strefy obserwacji archeologicznej, a także lokalizację obiektów zabytkowych ujętych w rejestrze zabytków i stanowiska archeologiczne występujące na terenie gminy Jerzmanowa.

Generalnie jednostki osadnicze pełnią szereg funkcji: m.in. mieszkaniowe, usługowe i inne. Hierarchia jednostek osadniczych wynika z różnic w potencjałach poszczególnych jednostek. Pozycja sołectwa/miejscowości w sieci osadniczej jest związana wprost z funkcjami, które pełni.

W wyniku przeprowadzonej inwestycji (stan bieżący) oraz w kontekście strategicznego rozwoju Gminy Jerzmanowa, określonego w postawionych celach strategicznych w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026 – 2035 wskazano na dwie wsie duże – ośrodki powyżej 1000 mieszkańców. Są to Jaczów i Jarzmanowa. We wskazanych ośrodkach mieszka ponad połowa wszystkich mieszkańców gminy. Ośrodki te wyróżniają się na tle pozostałych jednostek osadniczych liczebnością mieszkańców, z więc dominującą funkcją mieszkaniową. W ośrodkach tych ponadto koncentracją się także funkcje usługowe i inne. Zlokalizowane w nich są:

- instytucje publiczne oraz obiekty i przestrzenie użyteczności publicznej oraz usługi społeczne,
- obiekty/instytucje oraz przestrzenie związane z działalnością gospodarczą w tym także punkty handlowe i usługi gospodarcze,
- obiekty i przestrzenie sportu, rekreacji, turystyki, kultury i kultu religijnego,
- urządzone tereny zielone,

pełniące rolę generatorów ruchu.

¹ Typ wsi o zwartej zabudowie rozciągającej się wzdłuż kilku dróg o nieregularnym przebiegu, drogi biegnące w różnych kierunkach spotykają się często w centralnej części wsi.

Tym samym Jarzmanowa oraz Jaczów pełną w sieci osadniczej Gminy Jerzmanowa rolę ośrodków o znaczeniu centralnym.

Wskazane jednostki znajdują się w północnej i centralnej części obszaru Gminy Jerzmanowa, którą cechuje rozwinięta sieć osadnicza. Osadnictwo w części południowej Gminy Jerzmanowa (zwłaszcza na południe od drogi ekspresowej S3) jest słabo rozwinięte. Dla południa gminy charakterystyczne są rozległe tereny otwarte (głównie leśne) o wysokich walorach przyrodniczych (stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz cenne siedliska przyrodnicze).

Plansza 2.

Plansza prezentuje sieć komunikacyjną (drogi zgodnie z przyjętą klasyfikacją oraz sieć kolejową), strukturę osadniczą gminy w tym tereny zabudowy mieszkaniowej, usługi publiczne - infrastruktura społeczna, elementy infrastruktury technicznej – sytuacja bieżąca.

Plansza 3.

Plansza prezentuje uwarunkowania środowiskowe oraz system powiązań przyrodniczych. Dodatkowo plansza zawiera także zasięg udokumentowanych złóż kopalin oraz obszarów i terenów górniczych.

Plansza 4.

Plansza prezentuje strukturę funkcjonalno – przestrzenną Gminy Jerzmanowa jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni zawierający:

- obszary zabudowy i usług (w tym m.in. obszary pozwalające na lokalizację strefy handlu wielkopowierzchniowego)
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej,
- główne korytarze i elementy sieci transportowej, w tym pieszo – rowerowe

Plansza 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Jerzmanowa wraz z hierarchią jednostek osadniczych gminy

Tereny zabudowane

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- tereny zabudowy handlowo-usługowej
- tereny przemysłowo-składowe
- pozostała zabudowa
- plac lub parking
- zamknięte wysypisko śmieci

Tereny niezabudowane

- tereny leśne lub zadrzewione
- tereny roślinności trawiastej
- tereny rolne
- wody powierzchniowe
- tereny zamknięte
- tereny cmentarza

Hierarchia jednostek osadniczych

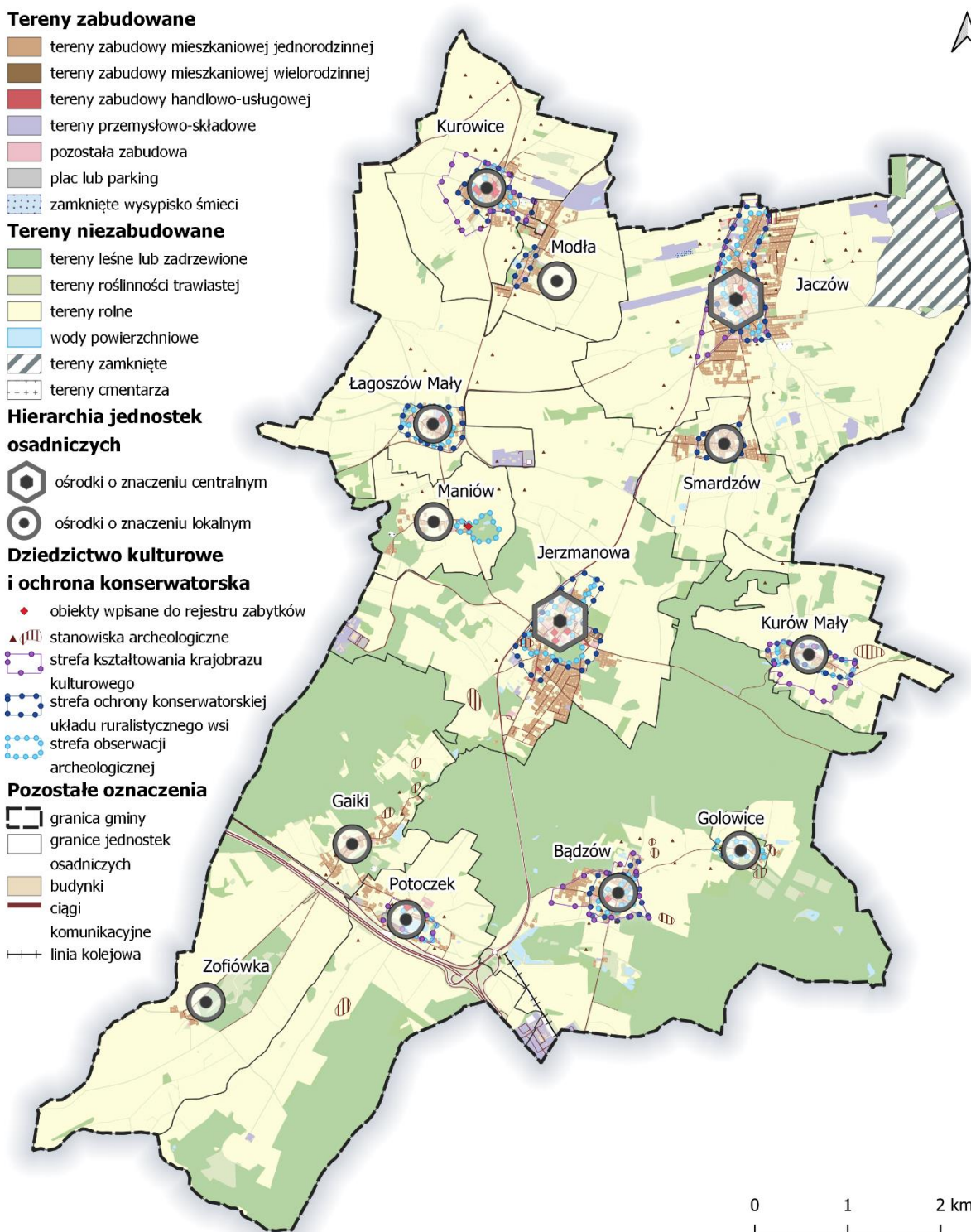
- ośrodki o znaczeniu centralnym
- ośrodki o znaczeniu lokalnym

Dziedzictwo kulturowe i ochrona konserwatorska

- obiekty wpisane do rejestru zabytków
- stanowiska archeologiczne
- strefa kształtowania krajobrazu kulturowego
- strefa ochrony konserwatorskiej
- układu ruralistycznego wsi
- strefa obserwacji archeologicznej

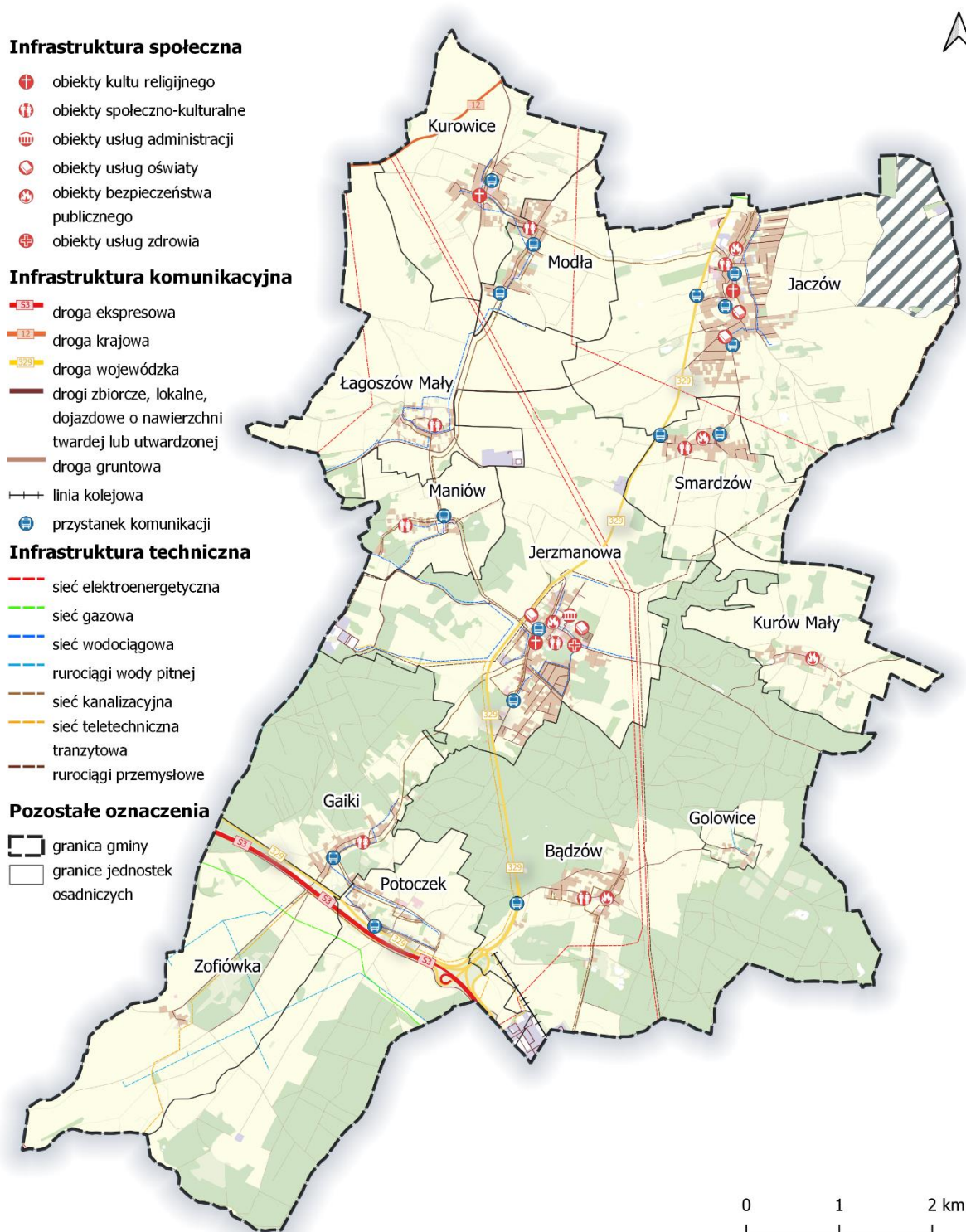
Pozostałe oznaczenia

- granica gminy
- granice jednostek osadniczych
- budynki
- ciągi komunikacyjne
- linia kolejowa

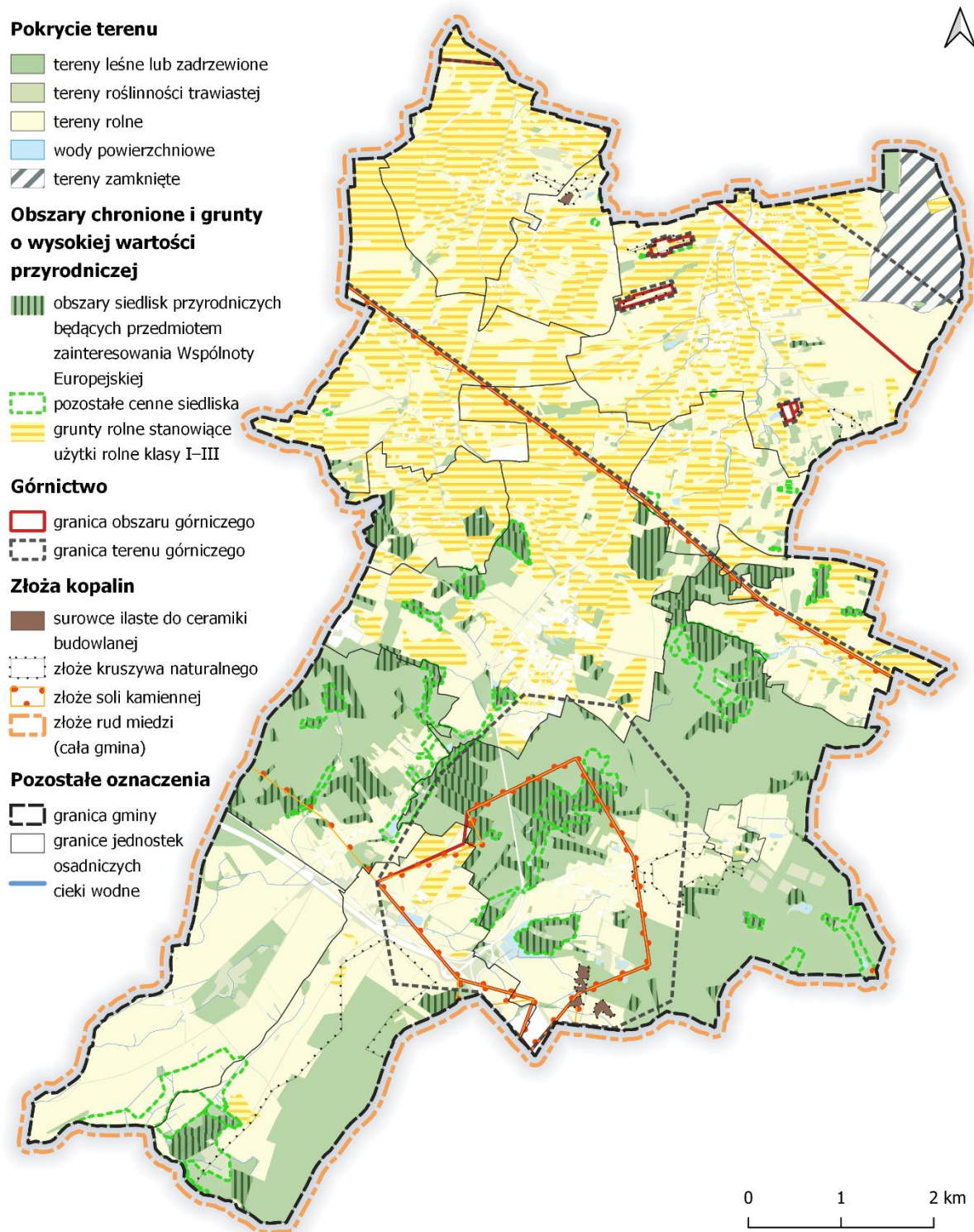
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K), NID oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

Plansza 2. Sieć osadnicza oraz elementy infrastruktury publicznej, komunikacyjnej i technicznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K) oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

Plansza 3. Aspekty środowiskowe wraz z system powiązań przyrodniczych gminy Jerzmanowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K), Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – Hydroportal, GDOŚ, PIG-PIB, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

Plansza 4. Docelowa struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Jerzmanowa

Strefy planistyczne

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
- strefa usługowa
- strefa handlu wielkopowierzchniowego
- strefa gospodarcza
- strefa produkcji rolniczej
- strefa infrastrukturalna
- strefa zieleni i rekreacji
- strefa cmentarza
- strefa górnicza
- strefa otwarta
- strefa komunikacyjna

Infrastruktura techniczna

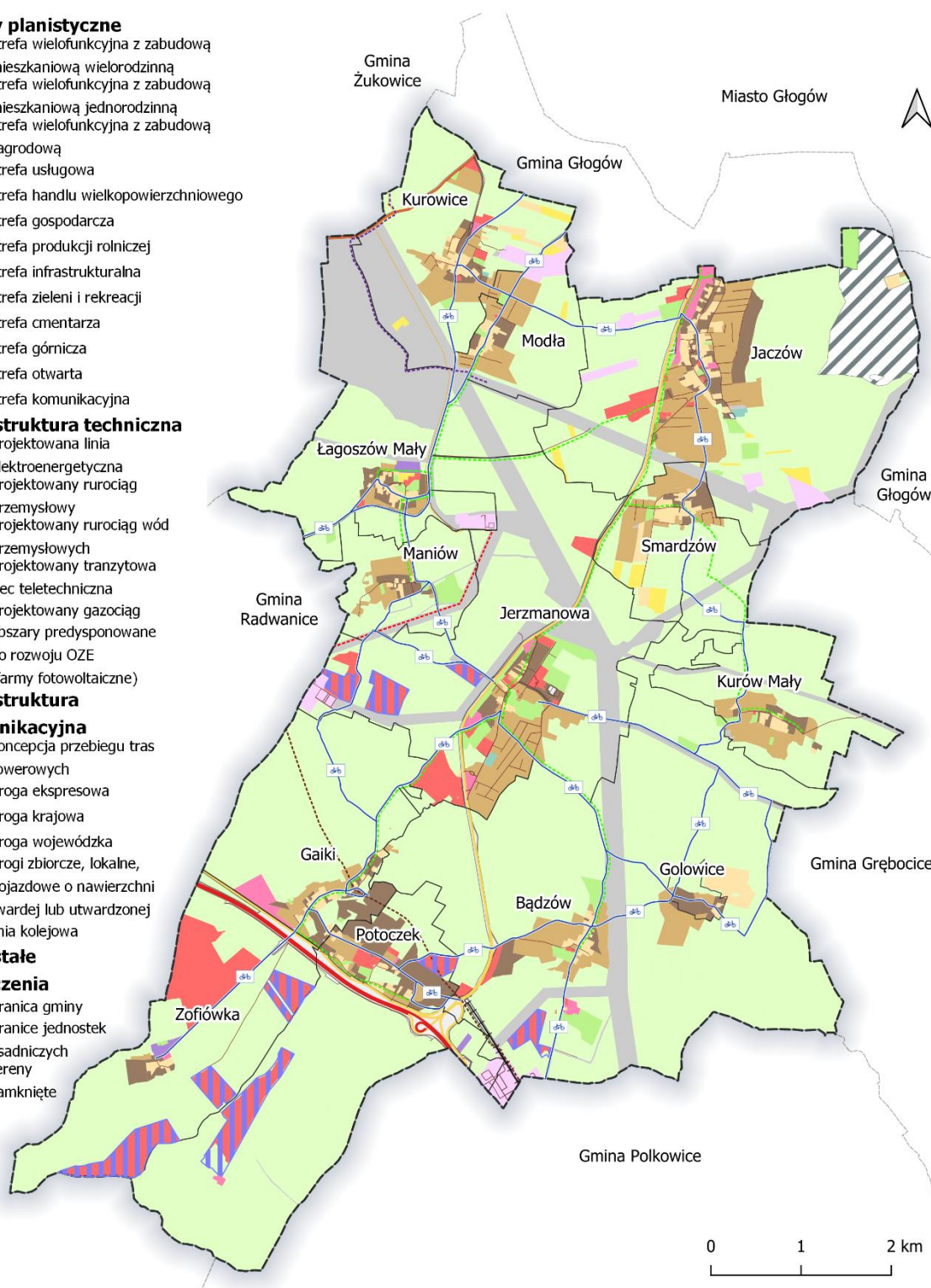
- projektowana linia elektroenergetyczna
- projektowany rurociąg przemysłowy
- projektowany rurociąg wód przemysłowych
- projektowany tranzytowa sieć teletechniczna
- projektowany gazociąg
- obszary predysponowane do rozwoju OZE (farmy fotowoltaiczne)

Infrastruktura komunikacyjna

- koncepcja przebiegu tras rowerowych
- droga ekspresowa
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- drogi zbiorcze, lokalne, dojazdowe o nawierzchni twardej lub utwardzonej
- linia kolejowa

Pozostałe oznaczenia

- granica gminy
- granice jednostek osadniczych
- tereny zamknięte

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K) oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

Uwarunkowania środowiskowe – opis aspektów hydrologicznych, ruchów masowych ziemi, osuwisk oraz susz

Opisane poniżej uwarunkowania środowiskowe – aspekt hydrologiczny – zostały zaprezentowane w oparciu o treść Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Jerzmanowa oraz Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie - Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk oraz Hydroportal.

Sieć hydrologiczna

Hydrosfera Gminy Jerzmanowa² jest wynikiem miejscowych warunków hydrogeologicznych. Wody powierzchniowe na obszarze gminy w całości należą do lewobrzeżnej zlewni środkowej Odry. Sieć cieków powierzchniowych w gminie jest stosunkowo słabo i nierównomiernie rozbudowana. Brak jest jednego głównego ciek, który wyznaczałby wyraźną oś hydrograficzną gminy.

Do większych cieków naturalnych, płynących przez obszar gminy, należą: Średni Potok (Rzuchowska Struga), Biegnica i Sępólna (Stępolna), będące lewobrzeżnymi dopływami Odry, a także Kłębanówka, Skłoba, Szprotawica i Radwanicki Potok będące prawobrzeżnymi dopływami Szprotawy (dopływ Bobru).

Charakterystyczną cechą sieci rzecznej na obszarze gminy jest odpływ cieków ku północy w północnej części terenu, a w południowej – ku południowi. Granicą rozdzielającą wody o przeciwnych kierunkach jest pasmo Wzgórz Dalkowskich w centralnej części gminy. Wzgórza stanowią wododział II rzędu pomiędzy wodami bezpośrednich dopływów Odry (na północy) i Szprotawy (na południu).

Największa ilość cieków powierzchniowych (w tym także kanałów melioracyjnych) występuje w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części gminy. Są to jednak cieki drobne, najczęściej bezimienne, krótkie i o niewielkich spadkach. Ich doliny na większości odcinków mają charakter nieckowaty, słabo zaznaczający się w rzeźbie. Jedynie doliny cieków, których obszary źródliskowe znajdują się w obrębie wyższych partii wzniesień, mają w swych górnych odcinkach charakter wciosowy, jak na przykład cieki w rejonie Maniowa Górnego.

W granicach gminy Jerzmanowa występuje kilka niewielkich zbiorników wodnych o przeważającej genezie antropogenicznej. Związane są one przede wszystkim z wypełnianiem wodą zagłębień poeksploatacyjnych (piaskownie, żwirownie). Występują też stawy hodowlane. Zbiorniki wód stojących koncentrują się głównie

² Hydrosfera Gminy Jerzmanowa przygotowana w oparciu o treść Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa.

w południowo -zachodniej części gminy. Większe ich kompleksy znajdują się w obrębach Gaiki-Potoczek i Bądzów.

Do najważniejszych czynników mającym wpływ na obniżenie jakości wód na obszarze Gminy Jerzmanowa należą spływy powierzchniowe z dróg i użytków rolnych. Potencjalnym problemem mogą być także zrzuty/przecieki ścieków bytowo - gospodarczych na terenach niewyposażonych w kanalizację sanitarną, jednak z uwagi na wysoki stopień skanalizowania gminy problem jest stosunkowo niewielki.

Jednolite Części Wód Powierzchniowych

Tabela 1. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) na terenie gminy Jerzmanowa na podstawie Karty Charakterystyk JCWP

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
RW60001015314	Biegnica	NAT - naturalna część wód	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	dobry	brak danych	zagrożona
RW60001015329	Rzuchowska Struga	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły	zagrożona
RW600010164369	Kłębanówka	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły	zagrożona
RW600010164499	Szprotawica	SZCW - silnie zmieniona część wód	zły potencjał ekologiczny	poniżej dobrego	zły	zagrożona
RW60001115299	Rudna od Moskorzynki do Odry	SZCW - silnie zmieniona część wód	umiarkowany potencjał ekologiczny	dobry	zły	zagrożona
RW60001015312	Kanał Głogowski	NAT - naturalna część wód	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań	dobry	brak danych	zagrożona

			biologicznych w JCWP)			
RW60001015269	Moskorzynka	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły	zagrożona
RW600010152769	Rów Mleczarski	SZCW - silnie zmieniona część wód	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	dobry	brak danych	zagrożona
RW600010152729	Brusina	NAT - naturalna część wód	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	dobry	brak danych	zagrożona

Źródło: Karty Charakterystyk JCWP - <http://karty.apgw.gov.pl>

Zagrożenia powodziowe

Na podstawie map zagrożenia powodziowego, udostępnionych do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r., w granicach gminy Jerzmanowa nie zidentyfikowano obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 10 oraz raz na 100 lat).

Według Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, nie występują tu również zagrożenia powodziowe od wód gruntowych (podtopienia).

Wody podziemne

Zgodnie z obowiązującym podziałem Polski na Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) północny i wschodni fragment Gminy Jerzmanowa leży w zasięgu JCWPd nr 78, a pozostała jej część w zasięgu JCWPd nr 77 (wg. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry).

W JCWPd nr 77 oraz nr 78 poziomy wodonośne, obejmującej obszar Gminy Jerzmanowa, występują w piętrach czwartorzędowym i paleogeńsko-negogeńskim. Wody wszystkich tych poziomów to wody porowe w utworach piaszczystych i żwirowych.

Na obszarze gminy nie ma Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) - najbliższe z nich to GZWP 302 „Pradolina Barycz-Głogów (W)” położony w odległości ponad 1,8 km na północ od granicy gminy oraz GZWP 314 „Pradolina rzeki Odry (Głogów)” położony ponad 3,4 km w kierunku północno-wschodnim od granicy Gminy Jerzmanowa.

Główne przyczyny zanieczyszczenia wód podziemnych na obszarach zurbanizowanych mają charakter antropogeniczny. Na obszarze Gminy Jerzmanowa na jakość wód podziemnych mogą potencjalnie negatywnie wpływać m.in.: zanieczyszczenia pochodzenia przemysłowego i rolniczego, zrzuty/odcieki nieorganiczne ze źródeł komunalnych, odpady deponowane w miejscach do tego nie przeznaczonych oraz odcieki z miejsc gromadzenia odpadów nie posiadających odpowiedniej izolacji od gruntu.

Na obszarze Gminy Jerzmanowa nie ma obecnie czynnych komunalnych ujęć wód podziemnych.

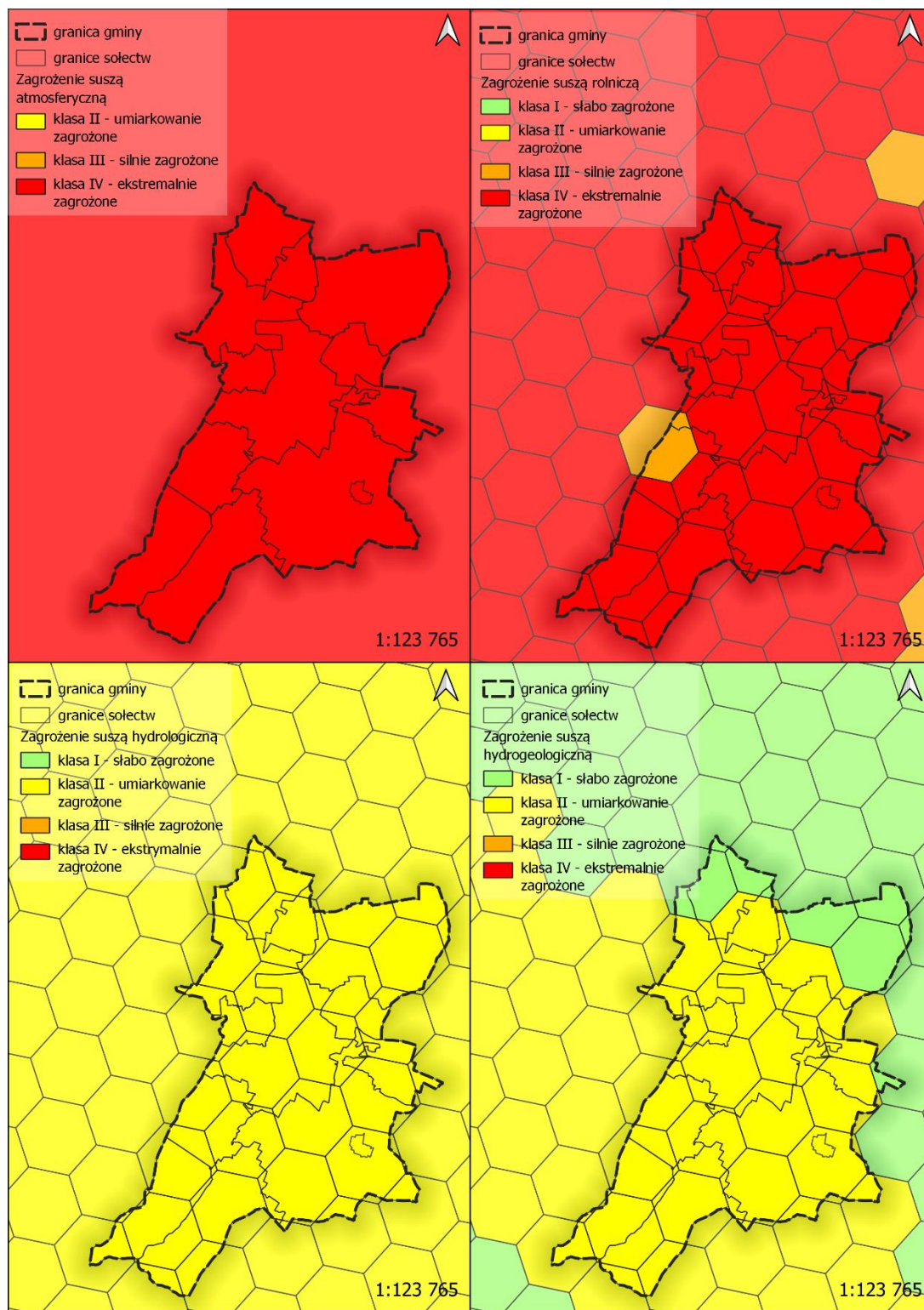
Tabela 2. Stan Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) na terenie gminy Jerzmanowa

Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWPd	Ocena nieosiągnięcia środowiskowego ryzyka celu
GW600078	dobry	dobry	dobry	zagrożona chemicznie
GW600077	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: Karty Charakterystyk JCWPd - <http://karty.apgw.gov.pl>

Zagrożenia suszą

Plansza 5. Stopień zagrożenia suszą według jej typów: atmosferyczna, rolnicza, hydrologiczna oraz hydrogeologiczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (Plan przeciwdziałania skutkom suszy) oraz strony internetowej <https://stopsuszy.pl/>

Ruchy masowe ziemi i osuwiska

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – System Ostry Przeciwośuwiskowej na terenie Gminy Jerzmanowa nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych, jak i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

Związane jest to bezpośrednio z charakterem rzeźby terenu Gminy Jerzmanowa.

Na obszarze gminy Jerzmanowa prowadzona jest działalność górnictwa, która może negatywnie oddziaływać na środowisko. O ile z eksploatacją złóż metodą odkrywkową związane są oddziaływania górnicze o generalnie lokalnym zasięgu, o tyle wydobywanie kopalin metodą podziemną generuje oddziaływania górnicze obejmujące rozległe tereny. Z podziemną działalnością górnictwem wiążą się następujące wpływy górnicze:

- deformacje powierzchni terenu w formie obniżenia terenu, nachyleń, krzywizn, poziomych przemieszczeń i odkształceń (wpływy ciągłe),
- wstrząsy górnicze wywołujące drgania sejsmiczne (wpływy dynamiczne),
- obniżenia terenu spowodowane odwodnieniem górotworu (wpływy pośrednie).

Skutki tych oddziaływań mogą wystąpić w zasięgu terenów górniczych ustanowionych w koncesjach na wydobywanie kopalin z poszczególnych złóż. Prognozowane parametry wpływów górniczych, określane na bieżąco przez przedsiębiorcę górnictwa, należy uwzględniać w rozwiązaniach konstrukcyjnych przy budowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie i modernizacji obiektów budowlanych.

Wskazania strategiczne

Prowadząc inwestycje, o charakterze przestrzennym/infrastrukturalnym, na terenie Gminy Jerzmanowa, należy na etapie planowania realizacji przedsięwzięć uwzględniać:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” i wskazane w nim cele środowiskowe dla JCW i obszarów chronionych.

W zakresie zagospodarowania i użytkowania terenów położonych w zasięgu oddziaływań górniczych, w odniesieniu do nowej zabudowy oraz w przypadku rozbudowy/nadbudowy/przebudowy istniejących obiektów budowlanych, należy przyjmować rozwiązania konstrukcyjne uwzględniające prognozowane parametry oddziaływań górniczych (każdorazowo przed przystąpieniem do projektowania wyżej wspomnianych obiektów budowlanych można uzyskać te parametry od przedsiębiorcy górniczego).

Zalecenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Zalecenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Jerzmanowa oparto na zaleceniach „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jerzmanowa” (zwanego dalej Studium - UCHWAŁA NR XXXIII/233/2020 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jerzmanowa) jako obowiązującego na dzień opracowania Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026 - 2035 dokumentu planistycznego, określającego politykę przestrzenną gminy i koordynującego ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto prace nad Strategią Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026 - 2035 zbiegły się z pracami nad Planem Ogólnym Gminy Jerzmanowa czyniąc założenia w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej zbieżnymi w każdym ze wskazanych opracowań.

W świetle zmian, jakie od 30 czerwca 2026 r. będą dotyczyć zasad kształtowania polityki przestrzennej każdej polskiej gminy, podstawowym instrumentem planowania polityki przestrzennej gminy będzie Plan Ogólny (któremu kierunki kształtowania polityki przestrzennej wyznaczy Model struktury funkcjonalno – przestrzennej) zaś narzędziem polityki przestrzennej pozostaną, jak do tej pory, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które rozwijane czy też poddawane aktualizacji, będą realizować wprost kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego (określone w Planie Ogólnym).

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad ochrony środowiska i zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Naczelnym celem w zakresie ochrony środowiska na obszarze Gminy Jerzmanowa powinien być trwały i zrównoważony rozwój, zgodny z wymogami czynnej ochrony środowiska przyrodniczego oraz zachowaniem wysokiej jakości środowiska naturalnego.

Zaleca się:

- w ramach rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy stosować rozwiązania w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu (w tym kulturowego), z zachowaniem dużej dbałości o ich stan;
- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych poprzez ich ochronę i zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych;
- objęcie obszarów cennych przyrodniczo formami ochrony przyrody;
- ochrona naturalnych ekosystemów dolin rzecznych i cieków wodnych;
- ochrona jakości gleb, wód powierzchniowych i podziemnych poprzez stały, optymalny rozwój sieci kanalizacyjnej oraz wprowadzanie rozwiązań planistycznych wspierających utrzymanie wysokiej jakości gleb i wód (powierzchniowych i podziemnych);
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolnej, np. nawożenie, składowanie nawozów i kiszonek w pobliżu cieków wodnych;
- adaptacja do zmian klimatycznych poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych;
- wprowadzanie ustaleń obligujących inwestorów (gospodarczych/indywidualnych) do realizacji inwestycji z zastosowaniem rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na klimat oraz adaptacyjnych do zmian klimatu;
- promowanie i rozwijanie niebiesko-zielonej infrastruktury m.in. poprzez odpowiednie wskazania na poziomie aktów prawa miejscowego odnoszących się do standardów intensywności zainwestowania terenów oraz zapewniania odpowiedniej retencji wody (m.in. wskazania w zakresie zapewnienia powierzchni biologicznie czynnej, budowy zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania wody, zalecenie gromadzenia wody deszczowej przy inwestycjach prywatnych jak również prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, tworzenie

stref buforowych wzdłuż cieków wodnych, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych),

- wspieranie działań w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i na rzecz likwidacji źródeł niskiej emisji (m.in. upowszechnianie OZE, wprowadzanie zapisów umożliwiających realizację termomodernizacji budynków, itp.);
- określanie standardów akustycznych zgodnie z przepisami odrębnymi dla poszczególnych kategorii terenów oraz wprowadzenie rozwiązań przestrzennych propagujących m.in. strefowanie zabudowy, wprowadzanie barier czy też zieleni o funkcji izolacyjnej.

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, w tym zabezpieczanie ich przed zniszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją oraz na zapewnienie im warunków trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania to podstawowy cel w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. W ramach tych działań konieczne jest również uwzględnianie działań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.

Generalne ustalenia polityki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej obejmują następujące priorytety:

- objęcie stałą ochroną wszystkich obszarów i obiektów zabytkowych oraz elementów zabytkowych, które z racji posiadanej rangi historycznej i wartości powinny zostać zachowane dla następnych pokoleń;
- podjęcie działań zmierzających do powstrzymania degradacji substancji zabytkowej;
- ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego szczegółowych działań ochronnych dla obiektów i obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;
- nadanie priorytetu wymaganiom i ustaleniom konserwatorskim nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej;
- przeciwdziałanie dewaloryzacji krajobrazu kulturowego poprzez ochronę widokową, zapobieganie kolizyjnemu zainwestowaniu i wymianie zabudowy historycznej na nową o obcych formach;
- zachowanie miejsc kultu religijnego oraz miejsc pamięci ważnych dla społeczności lokalnej i historii Gminy Jerzmanowa;

- ustalanie zasad dla wkomponowania nowo projektowanej zabudowy (w sąsiedztwie zabudowy zabytkowej), w sposób nie przesłaniający wglądów widokowych na cenne obiekty, uwzględniając nawiązywanie w nowych obiektach (skali i formie) do zabytkowego otoczenia;
- uwzględnienie potrzeby ochrony krajobrazu kulturowego poprzez wskazanie stref ochrony konserwatorskiej oraz określenie parametrów nowej zabudowy, co dodatkowo może przyczynić się do kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych.

Zalecanie i rekomendacje w kierunku zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Należy dążyć do skoordynowania wszelkich planowanych działań podejmowanych w przestrzeni Gminy Jerzmanowa tak, aby prowadzone były one w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym. Tym samym proces decyzyjny, odnoszący się do wprowadzania zmian w strukturze zagospodarowania terenów, musi następować w oparciu o możliwości wykorzystania przestrzeni pod kątem przewidywanych ingerencji w jej struktury, jak również stanowić odpowiedź na problemy przestrzeni (takie m. in. jak chaotyczne rozpraszanie zabudowy, nieefektywne wykorzystanie przestrzeni skutkujące marnotrawieniem terenów zielonych i rolnych, działania w przestrzeni naruszające krajobraz i dziedzictwo kulturowe, konflikty pomiędzy użytkownikami przestrzeni/konflikt funkcji).

Priorytety polityki przestrzennej w zakresie zagospodarowania terenów Gminy Jerzmanowa określono w podziale na kategorie dotyczące kierunków działań dla sieci osadniczej i zagospodarowania (zabudowy) dla poszczególnych funkcji terenów:

Sieć osadnicza:

- kształtowanie struktury przestrzennej z utrzymaniem i wzmacnianiem podziału na wykształcone już jednostki osadnicze;
- wzmacnianie roli centrów poszczególnych jednostek osadniczych;
- wydzielanie ogólnodostępnych terenów publicznych, w szczególności placów i skwerów oraz terenów rekreacyjno - wypoczynkowych jako miejsc integracji społecznej, zapewniających możliwość wspólnego spędzania czasu wolnego w otwartej przestrzeni;
- kształtowanie systemowej polityki przestrzennej w zakresie zieleni urządzonej;
- wzmacnianie zewnętrznych i wewnętrznych połączeń komunikacyjnych oraz kształtowanie dogodnych połączeń drogowych, w tym pieszych i rowerowych, lokalnych centrów, obszarów usług, obszarów miejsc pracy i rekreacji z terenami z dominacją funkcji mieszkaniowej;

- uwzględnianie w ramach kształtowania i rozwoju sieci osadniczej Gminy Jerzmanowa położenia w obrębie obszarze funkcjonalnym przemysłu miedziowego i stref gdzie prowadzona jest/ może być w przyszłości działalność górnicza (eksploatacja złóż) poprzez ochronę złóż kopalin przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich eksploatację (w tym uwzględnienie wymagań związanych z przyszłą możliwością gospodarczego wykorzystania złóża), zapewnianie niezbędnych rezerw terenowych dla potrzeb infrastruktury obsługującej kopalnię, objęcie obszarów występowania złóż cennych gospodarczo obligatoryjnym planowaniem miejscowym, użytkowanie złóż kopalin zintegrowane z celami ochrony przyrody, krajobrazu i krajobrazu kulturowego;
- zachowanie bezpiecznej, eliminującej potencjalne konflikty przestrzenne, odległości od istniejących i planowanych obiektów infrastruktury przemysłu miedziowego, przy wyznaczaniu terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem.

Rozwój terenów mieszkaniowych (w tym w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej):

- kształtowanie zwartej struktury przestrzennej poprzez zapobieganie rozpraszaniu zabudowy (m.in. wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy we wszystkich istniejących układach osadniczych Gminy Jerzmanowa) oraz właściwe relacje przestrzenne z otwartymi terenami zieleni oraz terenami rolniczymi;
- w obrębie miejscowości, gdzie obserwuje się stały trend prężnego rozwoju funkcji mieszkaniowej wyznaczenia nowych terenów, na których możliwa będzie lokalizacja nowej zabudowy czy zainwestowania technicznego, w tym zabudowy o funkcji mieszkaniowej (zabudowa wielorodzinna i jednorodzinna);
- lokalizowanie zabudowy w sposób kształtujący jednolity charakter;
- przy rozwoju zabudowy mieszkaniowej kierowanie się zasadą dostępności do usług podstawowych oraz układu komunikacyjnego;
- rozwijanie centrów miejscowości oraz wspierania kształtowania centrów nowych skupisk zabudowy mieszkaniowej poprzez zapewnienie dostępności do terenów zieleni publicznej, usług sportu i rekreacji oraz funkcjonalnych przestrzeni publicznych – w tym poprzez odpowiednie przeznaczenie terenu (wielofunkcyjność) czy rozwój lokalnych układów komunikacji kołowej, pieszej i rowerowej;
- kształtowanie funkcji w sposób eliminujący konflikty społeczne, funkcjonalne oraz estetyczne m.in. poprzez ograniczanie możliwości lokalizowania nowej zabudowy w sąsiedztwie kopalni odkrywkowych, placów szybowych, przemysłowych i przesyłowych sieci infrastruktury technicznej, w bezpośrednim sąsiedztwie większych cieków wodnych i pól cennych siedlisk przyrodniczych, a także na terenach zalesionych czy położonych

w bezpośrednim sąsiedztwie dróg przenoszących większe potoki ruchu (w odniesieniu do zabudowy mogącej podlegać ochronie akustycznej);

Rozwój terenów usługowych (publicznych i komercyjnych):

- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w ośrodkach o znaczeniu centralnym dla Gminy Jerzmanowa (Jaczów, Jerzmanowa);
- zapewnienie dostępności do infrastruktury społecznej poprzez rozwój terenów usług publicznych w relacjach przestrzennych z terenami zieleni publicznej, sportu i rekreacji, z jednoczesnym wysokim udziałem terenów biologicznie czynnych;
- rozwój usług publicznych dostosowany do planowanych nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- racjonalne łączenie funkcji usługowej z funkcją mieszkaniową – zapobieganie potencjalnym uciążliwościom/konfliktom sąsiedztwie;
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Rozwój terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych:

- bieżące oraz perspektywiczne zabezpieczenie terenów pod rozwój funkcji związanej z aktywnością gospodarczą;
- koncentracja funkcji związanych z działalnością gospodarczą w bezpośrednim lub pobliskim sąsiedztwie dróg publicznych;
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi, w szczególności terenami zabudowy mieszkaniowej, poprzez wypracowanie odpowiednich mechanizmów ochronnych oraz strefowania zabudowy;
- wprowadzenie ograniczeń (dla nowych podmiotów) w lokalizacji zakładów, które mogłyby znacząco niekorzystnie wpłynąć na warunki środowiskowe życia mieszkańców oraz ustalenie bezpiecznych dla środowiska i nieuciążliwych dla sąsiedztwa zasad gospodarki odpadami;
- w ramach rozwoju polityki gospodarczej na obszarze Gminy Jerzmanowa należy uwzględniać udokumentowane na obszarze gminy złoża, a także obecnie prowadzoną działalność górniczą i ewentualną potrzebę przyszłej eksploatacji złóż, z których obecnie nie wydobywa się kopaliny.

Tereny otwarte – rolne, leśne i zieleni nieurządzonej:

- zabezpieczenie terenów zielonych poprawiających jakość życia mieszkańców;
- wspieranie funkcji ekologicznych, bioklimatycznych terenów rolnych oraz otwartych terenów zielonych jako obszarów powiązań przyrodniczych (tereny cenne przyrodniczo, korytarze przewietrzania, ekosystemy dolin rzecznych i cieków wodnych);

- ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz cennych siedlisk przyrodniczych stanowiącego element systemu przyrodniczego o znaczeniu gminnym i ponadlokalnym;
- zachowanie i zaspokojenie potrzeb w zakresie terenów obsługujących produkcję rolną i ogrodnictw;
- zachowanie oraz zabezpieczenie terenów otwartych, umożliwiających ekspozycję obiektów cennych krajobrazowo;
- ochrona naturalnych ekosystemów cieków wodnych;
- wspieranie roli terenów rolniczych w kształtowaniu walorów krajobrazowych gminy.

Teren zamknięty związany z obronnością kraju:

Na obszarze Gminy Jerzmanowa (północno-wschodnia część gminy) znajdują się tereny wojskowe. Dla terenów tych (w zasięgu działek ewidencyjnych nr 777/8 i 777/13 w obrębie Jaczów) ustanowiono teren zamknięty – na podstawie decyzji nr 91/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 lipca 2024 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. U. MON z 2024 r. poz. 115).

Zalecenie:

- realizacja polityki w zakresie zachowania i rozwoju obronności państwa.

Zalecanie i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DZ.U. z 2003 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)

Pod pojęciem obiektów handlu wielkopowierzchniowego - w myśl ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688) - rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Na terenie gminy Jerzmanowa dopuszcza się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym DZ.U. z 2003 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688).

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb mieszkańców gminy, mogą być lokalizowane na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub przepisów specustaw na terenie całej gminy;

obejmują m.in.:

- budowę nowych i modernizację istniejących dróg publicznych oraz urządzeń infrastruktury komunikacyjnej,
- budowę nowych i modernizację istniejących systemów infrastruktury technicznej, w tym obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę oraz odprowadzeniu ścieków, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- modernizację i utrzymanie istniejących, a także budowę nowych obiektów oświaty i edukacji publicznej, instytucji kultury, obiektów ochrony zdrowia, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo - wychowawczych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych i innych służących mieszkańcom gminy,
- inwestycje w zakresie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- ochronę nieruchomości stanowiących zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- inwestycje w zakresie realizacji i utrzymania zieleni gminnej i zadrzewień,
- rozbudowę i utrzymywanie cmentarzy;
- realizację innych celów publicznych określonych w przepisach odrębnych.

W zakresie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego wskazuje się w szczególności:

- rozwój usług publicznych dostosowany do bieżących potrzeb i planowanych nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w głównych ośrodkach gminy,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Zalecanie i rekomendacje w kierunku rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,

Infrastruktura techniczna

- stworzenie warunków umożliwiających zachowanie i rozwój infrastruktury technicznej;
- uwzględnienie ograniczeń wynikających z lokalizacji sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi w tym zakresie,

- zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych m.in. poprzez eliminację paliw powodujących nadmierną emisję zanieczyszczeń, szczególnie pyłu zawieszonego, tlenków azotu i dwutlenku siarki;
- przebudowa i modernizacja sieci wodociągowej o złym stanie technicznym w celu poprawy jakości dostaw wody do istniejących odbiorców, zmniejszenia ilości awarii, zminimalizowania strat wody w sieci, wynikających z jej stanu technicznego oraz sukcesywna rozbudowa sieci i urządzeń wodociągowych w celu zapewnienia obsługi wszystkim nowym obszarom zainwestowania, wykorzystującym wodę do celów gospodarczych, bytowych i przeciwpożarowych;
- sukcesywna rozbudowa sieci i urządzeń kanalizacyjnych w celu zapewnienia obsługi wszystkim istniejącym i nowym obszarom zainwestowania, wyłącznie w systemie rozdzielczym. Dla rozproszonych obszarów zabudowy, możliwość budowy lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków zgodnie z przepisami odrębnymi, jeżeli podłączenie do systemu kanalizacyjnego będzie nieuzasadnione ekonomicznie;
- rozwój niebiesko-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania, tworzenie polderów suchych i mokrych w terenach otwartych oraz parkowo-rekreacyjnych), a także zagospodarowanie wód opadowych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- konieczność ochrony gruntów i wód przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi i skażonymi substancjami ropopochodnymi.

Infrastruktura komunikacyjna

- zapewnienie kompleksowej, hierarchicznej obsługi komunikacyjnej istniejących i projektowanych terenów zainwestowanych (w tym tereny aktywności gospodarczej);
- poprawa infrastruktury drogowej dla ułatwienia przemieszczania się po gminie, w tym realizacja sieci rowerowej i pieszej;
- wyznaczania nowych ścieżek rowerowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego;
- trasy pieszo-rowerowe prowadzone wzdłuż ciągów komunikacyjnych, preferencyjnie odseparowane od ruchu samochodowego (np. pasem zieleni, różnicą wysokości). W przypadku braku możliwości pełnej separacji – realizacja alternatywnych ciągów poza układem drogowym. Jeżeli jednak trasa może powstać wyłącznie w istniejącym pasie drogowym, należy ją projektować z zachowaniem obowiązujących przepisów technicznych oraz z zastosowaniem rozwiązań sprzyjających bezpieczeństwu użytkowników –

zarówno infrastrukturalnych, jak i wizualnych (m.in. odmienna nawierzchnia, oznakowanie poziome i pionowe, elementy uspokojenia ruchu).

- planowanie nowych dróg publicznych i infrastruktury technicznej w oparciu o analizy potrzeb i możliwości finansowych gminy oraz z uwzględnieniem sukcesywnego rozwoju przestrzeni zurbanizowanych gminy (tereny przeznaczone pod zainwestowanie).

Infrastruktura rekreacyjno - sportowa

- zachowanie oraz zaspokajanie potrzeb w zakresie rozwoju terenów usług sportu i rekreacji poprzez zwiększanie dostępności miejsc / przestrzeni do spotkań / rekreacji / sportu. Wzbogacenie terenów rekreacyjnych oraz tworzenie nowych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców gminy m.in. poprzez:
 - urządzone tereny zieleni publicznej,
 - miejsca spotkań sąsiedzkich i młodzieży, tematyczne/edukacyjne place zabaw dedykowane mieszkańcom w każdym wieku;
- kształtowanie ośrodków centralnych gminy (Jaczów, Jerzmanowa), ale także centrów pozostałych wsi oraz otoczenia obiektów użyteczności publicznej, jako przestrzeni publicznych wzmacniających poczucie integracji i tożsamości lokalnej, z urządzonymi miejscami dla odpoczynku, z dobrą dostępnością komunikacyjną (kołową, pieszą, rowerową), bez barier dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- kształtowanie ośrodków sportu i rekreacji z zachowaniem wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej z warunkiem eliminacji szkodliwego oddziaływania na obszary objęte ochroną,
- rozwój sieci ścieżek rowerowych i pieszych.

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Na terenie Gminy Jerzmanowa przewiduje się lokalizację urządzeń wytwarzających energię elektryczną o mocy zainstalowanej nie przekraczającej 500 kW.

W zakresie możliwości lokalizacji instalacji odnawialnych źródeł energii - nie przewiduje się możliwości lokalizacji na obszarze Gminy Jerzmanowa: elektrowni wiatrowej, elektrowni wodnej, biogazowni, elektrowni geotermalnej.

Rekomenduje się wyznaczenie stref lokalizacji farm fotowoltaicznych z magazynami energii.

W granicach obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz w granicach stref ochrony konserwatorskiej lokalizacja urządzeń fotowoltaicznych może zostać ograniczona lub wyeliminowana (m.in. ze względu na ochronę konserwatorską).

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, za przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy uznać przedsięwzięcia, które określone zostały przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.) w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W ramach polityki przestrzennej gminy należy:

- wprowadzać wytyczne i ograniczenia z poziomu aktów planistycznych – miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- koncentrować przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rejonie/rejonach wyznaczonych w aktach planowania przestrzennego na ten cel z zachowaniem stref ochronnych i rozgraniczających tereny produkcyjno-usługowe i przemysłowe od stref mieszkaniowo – usługowych (zapobieganie potencjalnej kolizji funkcji);
- wprowadzenie działań służących tworzeniu regulacji dotyczących odległości przedsięwzięć oraz lokalizacji zielonych stref buforowych rozgraniczających zabudowę przemysłową od zabudowy z funkcją mieszkaniową;
- wprowadzanie regulacji obligujących inwestorów do realizacji inwestycji z zastosowaniem rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko oraz tereny sąsiadujące, w tym w zakresie wskaźników zabudowy i zasad zagospodarowania terenów.

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- zachowanie i zaspokojenie potrzeb w zakresie terenów związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej. Kierunki jej kształtowania powinny realizować politykę gminy z zakresu ochrony istniejącego zasobu leśnego;
- zachowanie i zaspokojenie potrzeb w zakresie terenów związanych z prowadzeniem działalności rolniczej;
- lokalizacja obiektów usług rolniczych i produkcji rolniczej z zachowaniem warunku nieuciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej oraz warunków ochrony wód powierzchniowych i podziemnych;
- w ramach struktury zagospodarowania przestrzennego zachowanie terenów otwartych jako istotnej cechy krajobrazu gminy (kształtowanie walorów krajobrazowych gminy), w tym zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedliski gatunków chronionych i zagrożonych. Właściwe kształtowanie

ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji.

Zalecanie i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Z uwagi na zauważalne w przestrzeni gminy zróżnicowania (m.in. różnice w potencjałach, problemy/deficyty, itp.) w sferze społecznej, ale także sferach pozaspołecznych takich jak: gospodarczej, środowiskowej, technicznej czy funkcjonalno – przestrzennej, zaleca się przeprowadzenie delimitacji obszaru gminy celem wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Na terenie Gminy Jerzmanowa nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

System realizacji Strategii

Zarządzanie realizacją Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035 będzie wdrażana i monitorowana przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi, procedur oraz mechanizmów zarządzania. Ważnym elementem tego procesu są **standardy prowadzenia polityki rozwoju**, rozumiane jako wspólnie wypracowane zasady organizacyjne i schematy działania, które porządkują codzienną praktykę instytucjonalną. Mają one na celu zapewnienie przejrzystości, spójności i efektywności podejmowanych działań, a także umożliwiają reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i środowiskowe.

Standardy zostały opracowane w procesie partycypacyjnym, z udziałem przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. Wyznaczają one oczekiwany sposób działania administracji gminnej i jej jednostek organizacyjnych, oparty na wartościach współpracy, odpowiedzialności i otwartości. Mają charakter praktyczny i operacyjny – stanowią punkt odniesienia zarówno w relacjach z mieszkańcami, jak i partnerami społecznymi czy gospodarczymi.

Przyjęcie i stosowanie standardów pozwoli Gminie Jerzmanowa prowadzić politykę rozwoju w sposób bardziej przewidywalny, transparentny i zorientowany na potrzeby mieszkańców, a także wzmocni proces budowania zaufania i kapitału społecznego.

Poniżej przedstawiono zestaw kluczowych standardów, które obowiązywać będą w okresie realizacji Strategii.

	STANDARD	OPIS
	Standard przejrzystości i otwartości danych	Gmina zapewnia przejrzystość działania poprzez regularne udostępnianie informacji i baz danych oraz bieżącą komunikację z mieszkańcami różnymi kanałami – cyfrowymi i tradycyjnymi. Wspólny standard otwartych danych obowiązuje wszystkie jednostki organizacyjne gminy i służy jako narzędzie do budowania zaufania, kontroli społecznej oraz podejmowania decyzji opartych na faktach.
	Standard udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych	Gmina tworzy trwałe i zrozumiałe mechanizmy udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji: prowadzi konsultacje społeczne, rozwija budżety partycypacyjne, umożliwia zgłaszanie wniosków

		i opinii oraz włącza przedstawicieli mieszkańców do struktur doradczych.
	Standard współpracy lokalnej i terytorialnej	Gmina wspiera współpracę pomiędzy sołectwami, organizacjami społecznymi i innymi jednostkami samorządu. W sprawach wspólnych działa w sposób skoordynowany, otwarty i odpowiedzialny, promując lokalną solidarność i partnerstwo.
	Standard aktywizacji młodzieży i współpracy międzypokoleniowej	Gmina tworzy warunki do aktywnego uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym, wspiera ich samodzielne inicjatywy i rozwija struktury reprezentacji (np. rady młodzieży). Promuje wolontariat międzypokoleniowy oraz wspólne działania dzieci, dorosłych i seniorów.
	Standard dostępności i życzliwości usług publicznych	Gmina zapewnia dostępność usług dla wszystkich mieszkańców – seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi – oferując elastyczne formy obsługi, zdalny kontakt oraz programy wspierające (np. karta mieszkańca). Usługi są projektowane z myślą o konkretnych potrzebach ludzi.
	Standard zrównoważonej i bezpiecznej przestrzeni	Gmina prowadzi zrównoważoną politykę przestrzenną – inwestuje w spójną infrastrukturę, tereny rekreacyjne, zieleń i uzbrojenie terenów. Projektuje przestrzeń publiczną tak, by były funkcjonalne, estetyczne, dostępne i bezpieczne – zarówno dla pieszych, rowerzystów, jak i osób z ograniczeniami mobilności. W tym zakresie gmina wdraża spójny system informacji gminnej, obejmujący np. jednolite oznakowanie ulic, numerów porządkowych oraz innych elementów małej architektury, co wspiera orientację w terenie, poprawia estetykę i buduje jednolitą tożsamość przestrzenną.
	Standard rozwoju kapitału społecznego i edukacyjnego	Gmina inwestuje w rozwój kompetencji mieszkańców – dzieci, młodzieży i dorosłych – wspiera działania edukacyjne formalne i nieformalne, rozwija ofertę sportową i kulturalną wzmacniającą tożsamość lokalną poprzez wspólne działania, wydarzenia i troskę o przestrzeń symboliczną.

Wyznaczone **standardy prowadzenia polityki rozwoju** będą przenikać wszystkie działania podejmowane w zakresie wdrażania założeń **Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035**.

System realizacji Strategii dopełniają ponadto wytyczne dotyczące sporządzania dokumentów wykonawczych oraz ramy finansowe i źródła finansowania.

Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii

Podmiotami odpowiedzialnymi za proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii są:

- **Wójt Gminy:**
 - odpowiada za realizację Strategii Rozwoju Gminy,
 - wyznacza Opiekuna Strategii,
 - inicjuje i nadzoruje realizację zadań strategicznych.
- **Rada Gminy:**
 - analizuje postępy we wdrażaniu Strategii,
 - przyjmuje sprawozdania z jej realizacji,
 - rozpatruje wnioski dotyczące aktualizacji Strategii,
 - odnosi się do kierunków działań wskazanych w Strategii przy uchwalaniu budżetu Gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.
- **Opiekun Strategii³**
 - pełni funkcję koordynacyjną wobec partnerów realizacyjnych,
 - mobilizuje zasoby na rzecz wdrażania działań strategicznych,
 - upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców,
 - odpowiada za okresowe badania mieszkańców w ramach działań monitorujących,
 - przygotowuje okresowe sprawozdania z realizacji Strategii,
 - rekomenduje zmiany w Strategii.
- **Partnerzy realizacji Strategii – komórki Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne:**
 - realizują i współrealizują poszczególne zadania strategiczne,

³ Rola Opiekuna Strategii przypisana do stanowiska Głównego Specjalisty ds. Zamówień Publicznych.

- przekazują dane do monitoringu i raportowania,
- zgłaszają wnioski dotyczące zmian w Strategii.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Jerzmanowa jest nadrzędnym punktem odniesienia przy tworzeniu i aktualizowaniu dokumentów strategicznych i planistycznych niższego rzędu. Aby zachować spójność, dokumenty te uzyskują status dokumentów wykonawczych, pod warunkiem zgodności z zapisami Strategii.

Weryfikacja zgodności odbywa się na kilku poziomach:

- **Poziom wizji** – wdrażanie nowych dokumentów powinno być poprzedzone tzw. testem wizji, obejmującym pytania:
 - Czy dokument jest zgodny z wizją rozwoju Gminy Jerzmanowa?
 - Czy wpisuje się w strategiczne obszary rozwoju (sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa)?
 - Czy zakłada działania zgodne z przyjętymi standardami prowadzenia polityki rozwoju?
- **Poziom celów** – dokumenty programowe i planistyczne muszą wynikać z celów strategicznych i kierunków działań wyznaczonych w Strategii i wspierać ich realizację.
- **Poziom efektów** – wdrażanie dokumentów wykonawczych powinno umożliwiać osiągnięcie docelowych wartości wskaźników i rezultatów określonych w Strategii.
- **Poziom polityki przestrzennej** – dokumenty muszą uwzględniać zalecenia i rekomendacje Strategii w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Jerzmanowa.

Monitoring i ewaluacja Strategii

Podstawowym celem systemu monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa na lata 2026–2035 jest ocena skuteczności i efektywności realizowanych działań, wynikających z przyjętych celów strategicznych i kierunków działań. Monitoring umożliwi bieżące śledzenie postępów wdrażania Strategii, a także ocenę, czy uzyskiwane rezultaty są zgodne z zakładanymi celami i oczekiwanymi efektami rozwoju gminy.

SFERA SPOŁECZNA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych	- Poprawa jakości komunikacji i dostępności informacji o działaniach gminy - Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania społeczne i procesy decyzyjne - Lepszy dostęp do zintegrowanych i nowoczesnych usług społecznych - Dostosowanie oferty czasu wolnego do potrzeb mieszkańców różnych grup wiekowych.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość usług publicznych w gminie	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: jakość wydarzeń kulturalnych – 53,6%, edukacja – 55,7%, sport – 53,2%.	☒ wzrost lub utrzymanie
		Liczba przeprowadzonych konsultacji lub spotkań partycypacyjnych (np. spacerów badawczych, warsztaty projektowe, budżet partycypacyjny, zebrania sołeckie z udziałem Wójta itp.).	UG Jerzmanowa – sprawozdania z konsultacji społecznych/protokoły z zebrania corocznie	-	☒ wzrost rok do roku lub utrzymanie
		Udział funduszu sołeckiego w wydatkach budżetu gminy [%]	UG Jerzmanowa corocznie	-	☒ wzrost lub utrzymanie
		Kwota funduszu sołeckiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł/os.]	UG Jerzmanowa corocznie	1880	☒ wzrost lub utrzymanie
2. Wzmacnianie lokalnej wspólnoty	Wzrost liczby mieszkańców angażujących się w działania lokalne i inicjatywy społeczne.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających relacje sąsiedzkie i poziom integracji społecznej w gminie	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: relacje sąsiedzkie i integracja – 49,4%	☒ wzrost

SFERA SPOŁECZNA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
	▪ Rozwój lokalnych tradycji, symboli i wydarzeń wzmacniających tożsamość wspólnotową. ▪ Zwiększenie roli lokalnych liderów i organizacji społecznych w animowaniu życia społecznego gminy. ▪ Ugruntowanie marki wydarzeń cyklicznych jako kluczowych momentów integrujących mieszkańców. ▪ Systematyczne wzmacnianie postaw odpowiedzialności i współdecydowania wśród mieszkańców.	– mierzony w badaniach co 3 lata (skala 1–7, odsetek ocen 5–7).			
		Liczba aktywnych liderów i organizacji społecznych objętych wsparciem ze strony gminy w danym roku (np. liczba organizacji korzystających ze szkoleń, grantów, promocji; liczba liderów uhonorowanych w Gali Osób Aktywnych, itp.)	UG Jerzmanowa corocznie	-	☒ wzrost lub utrzymanie rok do roku
		Liczba wydarzeń i działań o charakterze integracyjnym promujących tożsamość lokalną (np. Dni Gminy, Dni Sąsiada, konkurs na symbol gminy, wspólne akcje KGW, gry terenowe, konkursy, rozdawanie roślin, Dożynki Gminne, Cover Festiwal, Bieg Gęsi itp.)	GCK / Urząd Gminy corocznie	0	☒ wzrost lub utrzymanie
3. Prowadzenie aktywnej polityki młodzieżowej	▪ Wzrost poziomu zaangażowania młodych mieszkańców w życie publiczne gminy. ▪ Ustanowienie struktur reprezentacji młodzieży w gminie (MRG, Sottys-Junior).	Liczba projektów młodzieżowych zrealizowanych z inicjatywy lub przy współudziale młodzieży	UG/ SP/ GCK corocznie	-	5

SFERA SPOŁECZNA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
	- Stworzenie funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni dedykowanej młodzieży. - Zwiększenie liczby inicjatyw podejmowanych przez młodych z własnej inicjatywy. - Wzrost poczucia sprawczości i odpowiedzialności społecznej wśród młodzieży.				
4. Polityka senioralna sprzyjającej aktywności, bezpieczeństwu i uczestnictwu w życiu społecznym	- Zwiększona aktywność społeczna i integracja osób starszych w życiu lokalnym. - Stworzenie trwałych, przyjaznych przestrzeni dla spotkań i inicjatyw senioralnych. - Wzrost dostępności usług opiekuńczych i asystenckich dedykowanych seniorom. - Wzmocnienie pozytywnego wizerunku seniorów jako aktywnych uczestników życia społeczności. - Zwiększenie mobilności seniorów i poprawa ich samodzielności w codziennym funkcjonowaniu.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość wsparcia dla seniorów w gminie	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy – wsparcie i usługi dla seniorów: 46,4%	☒ wzrost
		Liczba utworzonych lub funkcjonujących Klubów Seniora / przestrzeni dla seniorów	UG/GCK/GOPS corocznie	2	☒ utrzymanie lub wzrost

SFERA GOSPODARCZA

Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
1. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej	- Większa powierzchnia dostępnych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych w gminie. - Poprawa postrzegania gminy jako miejsca przyjaznego do prowadzenia działalności gospodarczej. - Ułatwiony dostęp przedsiębiorców do usług doradczych i informacji gospodarczej. - Większe zróżnicowanie lokalnej gospodarki – zmniejszenie zależności od sektora wydobywczego. - Wzrost liczby lokalnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających warunki prowadzenia działalności gospodarczej w gminie	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: dobre miejsce dla biznesu: 24,7%	☒ wzrost
		Liczba działań doradczych i informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców (np. spotkania, szkolenia, dyżury eksperckie, kampanie informacyjne) – liczba zrealizowanych wydarzeń lub interwencji w ciągu roku.	UG/ Agencja Rozwoju Regionalnego Arleg S.A. corocznie	-	☒ wzrost
2. Wzmocnienie stabilności finansowej gminy i efektywne zarządzanie finansami gminy	- Większa liczba mieszkańców rozliczających PIT w Gminie Jerzmanowa. - Zwiększona świadomość mieszkańców (w tym dzieci	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających wykorzystanie środków finansowych przez gminę	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: skuteczne wykorzystanie zasobów finansowych na rozwój i inwestycje: 36,6%	☒ wzrost

SFERA GOSPODARCZA

Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
	i młodości) w zakresie finansów publicznych i roli podatków. ▪ Poprawa efektywności zarządzania finansami gminy dzięki wdrożeniu nowych rozwiązań organizacyjnych (np. Centrum Usług Wspólnych, spółka komunalna).	Liczba mieszkańców rozliczających PIT w Gminie Jerzmanowa.	Dane US corocznie	-	☒ wzrost
		Odsetek użytkowników Karty Mieszkańca wśród rozliczających PIT w gminie	UG – rejestr użytkowników JKM US - rozliczający PIT z adresem zamieszkania w gminie corocznie	0	☒ wzrost

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
1. Rozwój zrównoważonej mobilności	▪ Większa dostępność przestrzenna gminy dzięki rozbudowanej i spójnej infrastrukturze drogowej, pieszej i rowerowej.	Odsetek mieszkańców wskazujących zły stan dróg i infrastruktury transportowej jako istotny problem gminy	badania online - % odpowiedzi co 3 lata	wartość bazowa z diagnozy: 29%	☐ spadek

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
	- Zwiększone bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego, szczególnie pieszych i rowerzystów. - Ograniczenie wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców gminy, w tym młodzieży i seniorów, poprzez rozwój dostępnych i dostosowanych do potrzeb form transportu publicznego. - Zwiększone wykorzystanie roweru jako środka codziennego transportu oraz rekreacji, dzięki promocji aktywnej mobilności i rozbudowie infrastruktury wspierającej kulturę rowerową.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających łatwość i bezpieczeństwo poruszania się pieszo lub rowerem po terenie gminy	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	wartość bazowa z diagnozy: 37,5%	☒ wzrost
		Długość nowych, oznakowanych tras rowerowych (km) - obejmuje łączną długość tras rowerowych na terenie gminy, które są oznakowane w przestrzeni jako przeznaczone do ruchu rowerowego lub z jego dopuszczeniem (drogi dla rowerów, ciągi pieszo-rowerowe, drogi publiczne z dopuszczonym ruchem rowerowym oraz trasy turystyczne/rekreacyjne.	UG, dokumentacja zarządców dróg, inwentaryzacja terenowa.	-	☒ wzrost
2. Poprawa estetyki otoczenia i jakości środowiska	- Sprawny i dostosowany do wymogów system gospodarowania odpadami – obejmujący selektywną zbiórkę, bioodpady i funkcjonujący PSZOK. - Wzrost świadomości i aktywności mieszkańców w zakresie ochrony środowiska – większe zaangażowanie	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: 29,8%.	☒ wzrost
		Liczba uruchomionych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)	Urząd Gminy / Związek Gmin Zagłębia Miedziowego corocznie	0	1

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
	szkół, sołectw i organizacji w edukację ekologiczną. ■ Ograniczenie zjawisk szkodliwych dla środowiska – m.in. dzikich wysypisk i spalania odpadów. ■ Bardziej estetyczna i uporządkowana przestrzeń publiczna – z zielenią, małą architekturą i lokalnymi formami street/folk artu. ■ Spójny i rozpoznawalny system informacji publicznej w przestrzeni gminy – oparty na wspólnych standardach i lokalnej tożsamości.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających czystość i estetykę gminy	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa z diagnozy: 55,3%.	 wzrost
		Liczba interwencji gminy podejmowanych na wniosek mieszkańców dotyczących nielegalnego spalania odpadów i usuwania dzikich wysypisk śmieci	UG – ewidencja zgłoszeń mieszkańców corocznie	-	 spadek
		Odsetek sołectw objętych wdrożonym gminnym systemem informacji publicznej	dokumentacja Urzędu Gminy / inwentaryzacja terenowa co 3 lata	0	100%
		Liczba zrealizowanych działań porządkujących i estetyzujących przestrzeń publiczną (nasadzenia zieleni, montaż małej architektury, realizacje artystyczne w przestrzeni publicznej)	sprawozdania z realizacji zadań UG GCK, sołectw; dokumentacja projektowa, protokoły odbioru prac	-	 wzrost

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
3. Wzmacnianie odporności środowiskowej i adaptacja do zmian klimatu	▪ Zwiększona odporność gminy na skutki suszy i ekstremalnych zjawisk pogodowych dzięki rozwojowi retencji i modernizacji sieci wodociągowych. ▪ Poprawa jakości powietrza i efektywności energetycznej poprzez redukcję liczby nieekologicznych źródeł ciepła i termomodernizację budynków. ▪ Rozwinięta infrastruktura OZE w obiektach gminnych oraz rosnące wykorzystanie programów wsparcia przez mieszkańców. ▪ Zwiększona powierzchnia zielono-niebieskiej infrastruktury sprzyjającej retencji i łagodzeniu skutków zmian klimatu. ▪ Zmniejszenie zagrożeń środowiskowych poprzez sukcesywną eliminację azbestu i likwidację dzikich wysypisk. ▪ Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie efektywności energetycznej i adaptacji do zmian klimatu.	Liczba zlikwidowanych źródeł ciepła niespełniających norm emisyjnych	dokumentacja Urzędu Gminy / raporty z programów wymiany pieców	-	☒ wzrost
		Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość powietrza w gminie	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa: 25,1% (diagnoza 2024)	☒ wzrost
		Długość zmodernizowanej / wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej (km)	protokoły odbioru robót / dane z ZGK	-	☒ wzrost
		Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	protokoły odbioru inwestycji / dane z UG	-	☒ wzrost

SFERA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA					
Cel strategiczny	Rezultat	Wskaźnik	Źródło danych i częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Tendencja / Wartość docelowa
4. Rozwój przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej i mieszkaniowej	▪ Większa dostępność atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjnych i miejsc spotkań w sołectwach. ▪ Nowe funkcje zdegradowanych obiektów i terenów lokalnych. ▪ Lepsze warunki nauki i dostęp do usług publicznych dzięki nowej i zmodernizowanej infrastrukturze. ▪ Nowa infrastruktura i rozszerzona oferta aktywności plenerowych w różnych częściach gminy. ▪ Nowa oferta mieszkań komunalnych i/lub społecznych na terenie gminy.	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających dostępność i atrakcyjność przestrzeni publicznych	badania online skala 1–7, odsetek ocen 5–7) co 3 lata	Wartość bazowa: 51,9% (diagnoza – zadbane i atrakcyjne przestrzenie)	 wzrost
		Liczba obiektów/terenów zdegradowanych, którym przywrócono lub nadano nowe funkcje publiczne	protokoły odbioru inwestycji / dane z UG	-	 wzrost
		Liczba obiektów użyteczności publicznej gminy (siedziby jednostek organizacyjnych, świetlice wiejskie), które w wyniku modernizacji lub budowy zostały dostosowane do standardów dostępności i poprawiły warunki świadczenia usług dla mieszkańców	protokoły odbioru inwestycji / dane z UG	-	 wzrost

Procedura prowadzenia sprawozdawczości oraz weryfikacji i oceny postępów w realizacji zamierzeń strategicznych

Monitoring postępów we wdrażaniu Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa realizowany jest w cyklu rocznym, w powiązaniu z opracowywaniem Raportu o stanie gminy.

Jednostki organizacyjne gminy oraz komórki Urzędu Gminy, odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań (zgodnie z powierzonym zakresem obowiązków), przekazują Opiekunowi Strategii informacje dotyczące:

- aktualnych wartości wskaźników,
- stanu realizacji zadań,
- ewentualnych problemów lub barier we wdrażaniu działań.

Informacje te przekazywane są do końca kwietnia każdego roku.

Na tej podstawie Opiekun Strategii przygotowuje sprawozdanie z realizacji dokumentu i do dnia 31 maja włącza je do Raportu o stanie Gminy Jerzmanowa, który następnie przedstawiany jest Wójtowi i Radzie Gminy.

Wyniki monitoringu oraz wnioski z oceny realizacji Strategii publikowane są w sposób jawny – na stronie internetowej Gminy Jerzmanowa.

Procedura aktualizacji Strategii

Przegląd i aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Jerzmanowa będzie przeprowadzana nie rzadziej niż raz na 5 lat obowiązywania dokumentu. Dopuszcza się możliwość wcześniejszej aktualizacji w przypadku wystąpienia istotnych przesłanek, uzasadniających potrzebę dostosowania zapisów Strategii do zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych lub przestrzennych.

W przypadku uruchomienia procesu aktualizacji realizowane będą następujące działania:

1. Wójt Gminy przedstawia na sesji Rady Gminy wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu Strategii.
2. W oparciu o decyzję Rady Gminy, Wójt określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (praca własna Urzędu Gminy lub zlecenie podmiotowi zewnętrznemu) oraz przygotowuje harmonogram prac.
3. W procesie weryfikacji i aktualizacji analizie mogą zostać poddane w szczególności:
4. część diagnostyczna – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych i wyników analiz,
5. wizja rozwoju Gminy – jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w gminie i jej otoczeniu,
6. cele strategiczne i kierunki działań – ich adekwatność do zweryfikowanej wizji rozwoju,

7. wyznaczony Obszar Strategicznej Interwencji (OSI).
8. Projekt zaktualizowanej Strategii zostaje przekazany do konsultacji społecznych.
9. Po zakończeniu konsultacji Strategia w nowej wersji przedstawiana jest Radzie Gminy do uchwalenia.

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu ostatecznej wersji Strategii, a przed rozpoczęciem jej wdrożenia, przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- *trafności* – analizie poddano: adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów;
- *skuteczności* – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania;
- *efektywności* – ocena dotyczyła tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych;
- *spójności* wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Cele strategiczne wyznaczone w Strategii Rozwoju są zgodne z założeniami programowymi dokumentów wyższego rzędu. Strategia jest spójna z obowiązującymi aktami strategicznymi, planistycznymi oraz operacyjnymi obowiązującymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym, ponadlokalnym i powiatowym, które mogą być istotne dla realizacji polityki rozwoju gminy Jerzmanowa, w tym w szczególności z:

- Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Ujęte w Strategii kierunki działań zostały skosztorysowane, co stworzyło ramy finansowe dla całego dokumentu.

W celu realizacji zaplanowanych kierunków działań konieczne jest zapewnienie zróżnicowanych źródeł finansowania. Montaż finansowy opierać się będzie na następujących kategoriach:

- **Środki własne gminy** – środki zabezpieczone w budżecie Gminy Jerzmanowa na realizację inwestycji i działań bieżących, w całości lub jako wkład własny do projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych.
- **Fundusze Unii Europejskiej w ramach perspektywy 2021–2027 (programy krajowe)** – w szczególności:
 - *FEnIKS* (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko) – wsparcie inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii, gospodarkę odpadami, adaptację do zmian klimatu i drogi lokalne;
 - *FERS* (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego) – finansowanie usług społecznych, opieki, zdrowia, edukacji oraz działań na rzecz integracji i dostępności;
 - *FERC* (Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy) – cyfryzacja usług publicznych, cyberbezpieczeństwo, rozwój e-administracji i otwartych danych;
 - *LIFE* – projekty środowiskowe i klimatyczne o charakterze innowacyjnym.
- **Fundusze regionalne** – *Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska (FEDS)* zarządzane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, obejmujące m.in. wsparcie dla transportu niskoemisyjnego, infrastruktury społecznej, kultury, edukacji, gospodarki wodno-kanalizacyjnej i energetyki.
- **Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)** – finansowanie inwestycji w obszarach zielonej energii, termomodernizacji, mobilności niskoemisyjnej, usług społecznych i opieki nad dziećmi do lat 3 (program „Aktywny Maluch”).
- **Środki krajowe** – w tym:
 - *Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD)* – przebudowa i rozbudowa dróg gminnych oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego;
 - *Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych (FRPA)* – dopłaty do funkcjonowania lokalnych linii autobusowych o charakterze użyteczności publicznej;
 - *Senior+* – tworzenie i funkcjonowanie placówek wsparcia dla seniorów (Kluby i Dienne Domy „Senior+”);
 - resortowe programy inwestycyjne, m.in. *Sportowa Polska* (Ministerstwo Sportu i Turystyki), *Infrastruktura kultury i ochrona zabytków* (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- **Środki funduszy celowych** – m.in. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (programy „Czyste Powietrze”, „Ciepłe Mieszkanie”, działania z zakresu retencji, OZE i adaptacji do zmian klimatu), Fundusz Termomodernizacji i Remontów oraz Fundusz Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego (mieszkalnictwo komunalne i Społeczne Inicjatywy Mieszkaniowe).
- **Środki z programów europejskich i krajowych dla organizacji pozarządowych** – np. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Aktywni Obywatele, Erasmus+ czy Europejski Korpus Solidarności (projekty edukacyjne, młodzieżowe, wolontariackie).

- **Środki prywatne** – inwestycje realizowane przez przedsiębiorców, mieszkańców lub organizacje w formule partnerstw publiczno-prywatnych (PPP) bądź w ramach współpracy przy projektach lokalnych.

Zróżnicowane źródła finansowania umożliwią elastyczne podejście do realizacji Strategii i zwiększą zdolność gminy do skutecznego wykorzystania dostępnych instrumentów krajowych, unijnych i regionalnych.